

zeruko **ARGIA**

1976-Urria-31 - XXVI garren urtea 710 zenbakia

AMURIZA,
CASTELLS, ESCUDEHU

atzetik beti atze- tik

**Despidoari
ateak
zabalik**

MINA

MINA

FOIE GRAS

LURRAREN EMAITZAK! LURRAREN OSASUNA!

A MANOS DE CERDO

atzetik beti atzetik

non zer

Herriaren pedagogoak	4
Ezker abertzaleen batasuna	5
Nekazarien sindikatuak	10
Amuriza-Castells-Escudero	15-18
Kultura: Xaribari, Xalbador,	
Durangoko azoka	27-31

Euskal Herriarekiko harremanetan ohitura berdina dute atzelariak eta aurrelariak. Ar-merik ez dela dirudi politikan. Aurrez-aurre eta aurpegiz-aurpegi ezer gutxi egiten da arlo honetan. Aurpegi bateko eta hitzeko gizonak nahi ditugu euskaldunok. Maltzurkeriari eta saldukeriari gorroto diogu. Baina ondradu eta gizalegez jokatzek ez diugu euskaldunoi on haundirik ekarri.

Bere buruaren jabe izan nahi duen Euskal Herri honek, onez-onean konpondu nahi izan du hauzo herriekin. Baina hauzo herriek, emandako hitza jan egin izan diote beti. Edozein gizon eta edozein herri bere buruaren jabetasuna eta askatasuna gordetzera beharturik da. Egiteko horri inork ez diezaioke ukorik egin.

Egiteko hau zintzo betetzeagatik traidoretzat hartua izan da ordea, azkenean. Zozoak uso zuriari ipurbeltz! Emandako hitza jaten duena eta bere egitekoa betetzen ez duena da traidore. Eta orduan da hitz hori mingarri. Baina Euskal Herria, bere egitekoa betetzeagatik, hartu da halakotzat. Ohoregarri zaio, beraz, deitura hori.

Legearen sarreratik hitz hori kentzeak Euskal Herriari zor zaiona eman behar zaiola esan nahi du. Eta hori egiteko asmorik ez den bitartean ezar bezate lehengo lekuan sarrerako hitz ohoregarri hura.

Orain bertan demokrazia, pitsa dariela agintzen duten bitartean, Euskal Herria zukutzen ari dira. Espetxeak ez dira hustu, atzerriko ogi lehorra jan beharrean euskaldun gehiegi dabil, etxe-miatze, herri-miatze eta jende harrapatze haundiak egiten dira. Pizti amorratu asko dabil kalean. Zigor hots haundiegia entzuten da bazterretan. Ez omen zen "Estado de Excepción"ik ezarriko eta inoiz ezagutu dugun latzena da.

Bestalde, zuriak eta beltzek, demokraziaren izenean ukatu nahi dizkigute gure eskubideak, ikurrak eta batasuna. Euskal herriak dituen lokarriak hartuko lituzke zenbait Estatuk. Ez luke iskiñuz batasunari eutsi beharrik izango. Hizkuntzazko, kulturazko, historiako eta demokraziaazko lokarriak ditu Euskal Herriak. Eta Euskal Herriko eskualde desberdinek batera hartu izan dituzte beren erabakirik nagusienak.

Jatorrizko eta historiako lokarri hiek langileria-aren batasunak sendotu egin ditu gainera. Bestalde inongo langileria baino batuagoa agertu zaigu Euskal Herriko langileria zenbait ekintza, borrokaldi eta gertakizunetan. Halere ipui hutsezko batasunaren izenean langileria-aren egiazko batasun hau ukatu egin nahi zaio Euskal Herriari.

Ikurriña ez daiteke legeza, ikusi nahi ez dutenak ere badaudelako. Euskara ikastera ere inor ez daiteke behartu. Dena beharturik eta derriorren erazten den bitartean, euskal gauzak nahi dituenarentzat bakarrik izan behar dute.●

zeruko ARGIA

Lehendakari:

Kaetano Ezeiza.

Buruzagi:

M. Atxaga, D. Unanue, Elixabete Garmendia.

Zuzendari:

Gorka Reizabal.

Zuzendari-ordeko:

I. A. Iparraguirre, Mariano Ferrer, Miren Jone Azurza.

Berri-emale orokorrak

I. A. Aranberri "Amatiño", Gexan Lantzi, Mikel Bujanda, Herrialde, Estepan Aldamiz-etxebarría.

Idazleak:

Alkiza, Arostegi, Amunsa, Ansola, I. Bujanda, Bakaikoa, Larresoro, Lete, Lertxundi, Lizarralde, Karlos Santamaría, Martín Ugalde, Mikel Ugalde, Jose Azurmendi...

Herrietako berri-emaleak:

Odile Kruzeta (Eibar), L. Baraiazarra (Markina), Axari (Idiazabal), Idiakez (Deva), Alix Trueba (Karrantza), Etxetxukook (Herrera), Sistiaganeko Pello (Lezo), M. Izeta (Baztan), Mendiaga (Arrasate), Ertxin-Harri (Zestoa), Murumendi (Beasain), Katzuri (Durango), Barreneitxe (Oizartzun), Anatsan (Azpeitia), Iñalurreta (Pasai Donibane), Uria (Hernani), Giro (Zaldibia), Mahasti (Errenteria), Metal-lurri (Lazkao), Azpiroz (Berastegi).

Marraskilariak:

Antton Olariaga.

Argazkilaria:

Arturo Delgado Loubet

Fotolitoak:

Ernio S. L.

Jabea:

Nafarroako, Kantauri eta Aragoiko Kaputxinoak. Burlada, Kale Nagusia, 50-1. Donostia, Okendo 22. Telf.: 41-95-88.

Moldiztegia eta Idazkola:

"Gráficas Semi" Plaza Lasala, 3 Donostia D. L.: 80-1963

HARPIDA SARIA:

Barruan	600	ptz.
Korreo batasuneko herrietan	700	ptz.
Atzerrietako beste herrietan	1100	ptz.
Airez	1700	ptz.
Salmenta (ale bakoitza)	25	ptz.

J.A. MUXIKA-RI ERANTZUNEZ

Agur aberkide:

Abertzaleok elkar kitzikatuz eta zikinduz, ez duk Euskal Herria inora iritsiko. Gaur geure batasuna lortu behar diagu aurrenik: eginkizun horri buruz ba diagu lan-nik aski.

Hire eskutitza laburki bederen erantzun gabe utziko banu, ordea esan dituan puntu batzuk batasun horri buruz gerta litezke kaltegarri: eta egia ager eraztea beharrezko iruditzen zaidak.

Aranberrik ongi bildu zizkian Oñati-n esan nizkionak (Z. Argia, 705; 1976-IX-26); eta nik ez nioan orduan esan, eta ez beste inon ni "anti-marxista" naizenik. Gaitzizen hau sozial-inperialistek leporatu zidatek aspaldidanik; eta arrakastaz leporatu, itxura denez.

Bai Amatiño-ren elkarrizketan, bai ZABAL-en egin duan azalpen xehe eta lubai "P. de Manifiesto" delakoan, bai beste anitz lekutan gauza berbera esan izan diat beñi:

1— Kapitalismoaren barruko demokraziaren gezurra eta ustela argitzekotan, inork ez duela Marx-ek baino hobeki egin; eta puntu honetan, eta sozialismo-gintzan ere bai beraz, denok gatzatziola zor-dun Marx-i, ni neu barne.

2— Beste arazo askotan, eta gizonaren azken funtsaz berdin nik uste, Marx-ek ez zuela egia xuxen aurkitu, ene ustez; eta, hortaz, arazo horietan nik neure burua marxista aitortzeko arrazoinik ez dudala ikusten.

Hau guztia, berriz esateko, ZABAL-en azaldu nian xeheki (ikus "Izarreko-ren sozialismoa" deritzan artikulua). Hik ez duk irakurri, dirudienez.

Gauza bat dut kristaua ez izatea, eta beste gauza bat duk anti-kristaua izatea. Gauza bat duk katalana ez izatea, eta beste gauza bat duk anti-katalana izatea. Gauza bat duk marxista ez izatea, eta beste bat duk, nik uste, anti-marxista izatea.

Bigarren puntu bat orain:

ETA 1967-an zergatik utzi ote nuen, noski, eta barka zak: hi askoz ere beranduago sartu hintzenez gero, hobeki jakin uste diat nik, hik baino. Abertzale izanik ere, bai orduan eta bai gaur, ETA-k Marx-en azterbidea erabili ohi dik gehien bat; eta ez zioat nik egoerak eta irtenbideak horrela ikertzeko eskubidea ukatzen, eta ez ukatuko. Baina nork bere irizpidea aitortzeko kemena behar dik izan.

Bestetik ere, hobe ala okerrago ote zen ez zekiat; baina haserako ETA zahar-rean ez zuan hori gertatzen. ETA aldatu duk hortaz, ez ni.

Gainerako irainez eta hitz gogorrez ez diat ezer erantzungo: luzeegi bailekioke irakurleari, eta pitin bat aspergarri ere bai nik uste.

Puntu batzutan ez gaituk gogaide: hau garbi zegok. Abertzale garenez, halere, gogaide gaituk funtsean. Utz dezagun, hortaz, gaur gaurkoz bigarren mailan berez-ten gaituna; eta, otoi, elkar gaitezen funtsezkoenean. Gero geroakoak.

Egon hadi ziur: hau eskatzen ziguk herriak: bai niri, bai hiri, bai denoi.

TXILLARDEGI

Kaixo Lagunok!

Aurrez aurretik adierazi nahi dizuet oso pozik hartu nuela "Z.A."ren formatu berria eta harez gehiago poztu nintzala ez zela azaleko aldeketa bakarrik izan ikusi nuenean mamiz baizik. Poztutzen nau ere ikustea nola zenbakiz zenbaki aldizkaria hobetzen doan, moldaketa ikustea besterik ez dago.

Mamiaren aldetik lehen esan duan bezala geroz eta mamitsuagoa iruditzen zait; berri gehiago, informazio gehiago eta freskoagoa e.a. Halaz ere zenbait puntutan sakontasuna falta zaio. Ikusten dut irakurlearen atal bat falta dela, hots zera esan nahi dut noizbehinka horrelako "atal fantasma" bat agertzen da "irakurleak mintzo" izenarekin; Hontan irakur ditza-kegu bizpahiru gutun. Nik uste atal hau potentziatu behar dugu geuk irakurleok geure iritzia emanik idatzi behar dugula zeren horrela bakarrik lortuko dugu eus-kal kazetaritza hobetzea eta azken funtsean euskara sabaltzea. Horrela ba, idatz ezazue guztiok aldizkari hobe bat lor de-zagun.

ZORIONAK ETA JARRAI AURRERA!

XABIER ERTZ

Zuzendari jaun:

BADATOZELA, BADATOZELA, BADA-TOZELA deitu sailean urriaren 5eaneskuineko piztitzarrak egindako okerrak azaldu zenituz-ten. Zorionak!

Baina Bar Aitzgorriren egindakoak aipatzera-koan ez zenituzten denak jarri. Tabernako bu-ru egiten duenak ez zuen nonbait atea giltzaz itxeko betarik izan. Aulki bat jarri zion atzean. Eta bi lagunekin geratu zen barruan.

"Kontrolatu gabeko" talde ezagun hori azal-du zen. Bultzaka eta kolpeka atea ireki eta en-kargatuari ostikoka ekin zioen. Ubelduta utzi zuten. Begia, berriz, nahiko gaizki jarri zioten.

Egiaren zerbitzutan.

B.G.(Donostia)

MIKEL UGALDERI

Lagun Mikel, Agur:

Zure gutunarekin oso ados nator, ba-ñan nere ustez zuk esaten dezun bezala, "zenbat buru ainbat aburtu" kooperatibak eduki lezaken akats bat falta zaio ager-tzea, alegia danok entzun izan oi degun bezala komunistak demokraziaren bitar-tez iristen dirala agintea lortzea, bainan au lortzean diktadore burtzen dirala, e-san nahi nizuke era berean berdiñeko a-rriskua daukala kooperatiba bateko langi-

lleak.

Era guztitako elkarte edo soziedade-tan izaten dira bizkorak eta ez ain bizko-rrak, eta legezkoa denez bizkorak izaten dirala jauntxo, orduan gertatu leikena ko-peratibak irabaziak izaten dituenan ira-bazi aukerak danen artean banatu bear iz-a-ten dirala, bakoitzak ipiñi duan diruaren arabera; bañan emen dago kakoa, len e-san bezela bizkorak izaten dira aurrene-tako aginpideetan eta aukerak konturatu li-tezkeala, zera, irabazien banatze au da-nen artean banatzea baño ohea ez eteli-tzaken izango izango beren artean bana-tzea, eta orrá egun batez sozioari adieraz-ten zaio, gauzak ez direla ondo joan eta galera aundiak eta zor aundiak (bai ote?) daduzkala kooperatibak, eta ez dagoela jor-nalik ordaintzerik; orduan albiste onekin izututa askok berek emandako diruaren renunzia firmatu eta alde egiten dute, besteak ezin egonik illabete askotan ira-bazirik gabe bai eta ere alde egiten dute, naiz eta renunziarik firmatu ez; orduan gure gizon bizkor auker kooperatibaren jaun eta jabe egiten dira, eta saldu al iz-a-teko guztiak saldu eta beste toki batean tresna berdiñak egiten asten dira, bañan ez kooperatiba bezela baizik S.A. edo S.L. bezela eta gizon auker ori eginda gero la-sai dabilta kalean, gauza au gertatu lite-keela esan det baño orain dala urte gutxi au gertatu zan Gipuzkoako kooperatiba batean; gauza oneri erderaz esan lezaioke ESTAFA, bañan jakin bezate kooperatiba-ko langilleek GAUR EZ DAGOELA ES-PAÑIAN LEGERIK GIZON AUEI ES-KURIK ERASTEKO.

Asieran esan det ados natorrela zure gutunarekin, kapitalismoaren aurkako zerbait dela kooperatiba, bañan erne ez de-dilla demokraziaren bitartez, edo sozio batzuen diruarekin diktadore edo kapita-lista biurtu.

Agur terdi MIKEL

PAOTA

Adixkidea

Goiz huntan eskuratu dut "Zeruko Ar-gia" 708 zenbakia. Irakurtzen hasi naiz u-saian. Bainan ez dakit zer gertatzen den zenbaki hortan. Orrialdeak eskas dira. A-labainan, huts bat badu zenbaki honek. Zer eginak dira 21 eta 22garren orrialde-ak. Ezaguna da arrats untso orrialde hori erroetarik ateratua izana dela. Nolaz?

Badakizie, zuek huts honen arrazoina? Ala mugan gertatu da hori?

F.G. (Grand Sémanaire-DAX)

OHARRA: Inoiz mugan galdu izan ba-dira ere orrialde hoiek ez dira mugan gal-duak. Donostiako "Información y Turis-mo"ko delegaduak behartu ginuen orrial-de hoiek kentzera. Ordena-zaintzaileen-tzat laidogarria omén zen ha zetorren ar-gazkia.

Bi artikulu irakurri berri ditut ZERUKO ARGIA, biak euskal politika arloari loturik, eta bai bata eta bai bestea, itxuraz, politika kritika berdina pertsona edo ideologia bati, Txillardegiri. Bata eraso pertsonala da, eta bestea kritika ideologi-politiko. Objektiboki harturik, lehenengoa kritika negatiboa politika mailan, eta bestea positiboa. I-kus dezagun:

1—Luis A. Aranberri Txillardegirekin izanikako elkarrizketatik, puntu hauk atera ditzakegu. Txillardegik (TX) “Baina gaur egun “marxistatzat” jotzen duten hori ez naiz ni” zioen; eta Mujika Arregik (M.A.) dioena beste hau: “Antimarxistatzat jotzen du bere burua”.

Aurrerago, Tx-k “ESB-ren barruan batzuentzat marxismoa fundamental da eta beste batzuentzat ez horrenbeste”. Eta M.A.-k horren orde bestea hau jartzen du Tx-ren ahotan: “Marxista bat euskal abertzalea izateko ezinezkoa da”. Era berean, “ETA...utzi nuen feki padaren kontra eta marxista joerakoekin ez nentorrelako ados” dio Tx-k, eta M.A.-k, berriz, “ETA felipe eta marxista bilduma bat balitz bezala...”.

Txillardegik “Iruineko agerpenaren ondotik, badirudi KAS eta ESB elkarrengatik hurbilago daudela orain” zion elkarrizketan. Eta Mujika Arregik “KAS-en berak marxistatzat jotzen dituen edo nork bere buruak marxistatzat aitortzen dituzten taldeak biltzen dira” erantzuten dio. KAS-en manifestuak, ordea, zera esaten du, KAS-“indar abertzale eta sozialista guztientzako” dela.

Honela jarrai gintezke konparaketan, baina garbi ikusten da, Mujika Arregik ez duela Txillardegik zioena kritikatzeko, beste zer edo zer baizik. Horregatik, kritika negatiboa dela esan dut goraxeago, ez baitu argitzen, nere justez, gure egoera politiko.

2—ZERUKO ARGIAko ale berean, Lopez Adan “Beltza”ren *Zapaltzaileekin paktugintzan ala herriarekin iraultzan* deritzan artikulu bat agertzen da, euskal iraultza eta erreformismoari buruz. Txillardegiren artikulu baten kritika hau ere, baina pertsona errespetoz egina, beste ikusmira politiko batetik izan arren.

Euskal Herrian marxista-leninista talde politiko abertzaleak eta bai besteek, beste mota guztietako talde sozialista demokratikoak —humanista eta marxista abertzaleak— sozialdemokratatzat jotzen dituzte. Hauek, oster, gaurko eguna ez dela “euskal Herrian agiri maximalista eta hanpurosoak argitaratzeko u-

HERRIAREKIN IRAULTZAN EDO (ALA) PAKTUGINTZAN

A. ZUAZUA

nea”, eta “gaurko unea eskabide minimo bat finkatu eta, denok elkarturik, euskal eskabide minimo hori lortzeko garaia” dela esaten dute, Txillardegiren ahoz, nonbait. Baina lehenengo haiek ere, KAS-eko batzuek behintzat, hau esaten dute: “Legeak uzten dituen zirristu guztiak aprobeztatu behar ditugu”, baina “gure helburuei uko egin gabe”.

Egoera aldakor honetan ekintzari begiratzen ez bazaio, zaila da jakitea zein den iraultzaile, baina dela dela, ez nator ni orain iraultzaileena zein den esatera, —hori herriak esango baitu—, sozialdemokraziaren konzeptoa argitzera baizik.

Gogora dezagun, sozialdemokrat (sozialchaubinistak, oportunistak, erreformistak, errebisionistak) nazio inperialistetan sortu ziren eta sortzen diren langileen talde politikoak direla. Beren nazioetako burgesiarekin batzen dira, ez konplize bezala, behar bada, baina bai, objektiboki, menpean dituzten nazio kolonizatueta langile eta klase herrikoiek beren lanarekin sortzen dituzten produktoez baliatzen.

Nahiz eta Leninek borondate oinez pentsatu nahi izan “langile aristokrazia” bakarrik zela sozialdemokrata, eta beste langile guztiak haiek engainatuak, Europa eta USAko nazio inperialistetak langileen azkenengo 60 urteotako historiak frogatu du maiz, neurri handiago edo txikiago batetan, langileria bere burgesia nazionalarekin batera dagoela, nazio inperialistetan. Hau da herri kolonizatueta marxista abertzale antiinperialista planteamendua; irakur Samir Amin egiptiarraren “El desarrollo desigual” (Fontanella, Barcelona 1974) eta “Es una crisis del imperialismo” (Cuadernos Anagrama).

Inperialismoa aztertzerakoan ikusten dugu bada, nazio erdirakoi eta zapaltzaileetan sortzen dela lan-

gile klasearen sozialdemokrazia, eta nazio menperatueta askatasunerako burrukak, langile eta klase herriko guztien burrukak, karakter sozialista bat duela, inperialismoa aipurtzera baitoa. Nazio zapalduen, herri inperialistetak langile klaseen iraultzaren bidez opresioa berez ezereztatuko zaiela pentsatzea, “irrigarria” eta “ekonomikaria inperialista” zela esan zuen Leninek.

“Beltza”k badaki nahikoa gai honetaz, bai kontuan eduki behar du, sozialdemokratik estatu zentralistetak edo zapaltzaileetako alderdi sozialista edo komunista guztiak direla, ezkeraren punta batetik besteraino, Samir Aminek esaten duen bezala. Eta hau garbi ikusteko, gure desarrollo ekonomiko eta sozialaren jaisteari itxaro behar ote dio? Euskal Herria beste Argelia bat, Vietnam edo Irlanda bat izatera bihurtu arte ez ote gara konturatuko nor diren gure etsaiak? nor benetako sozialdemokratik?

Garaia da, askok eta askok esaten duen bezala, pertsonalismoak utziz, abertzale sozialista guztiok, mahai batetan biltzeko. Arazoak izango dira, iraultza bidea ez baita inoiz erraza izan, baina gure arteko diferentzia eta istiluak konpongarriak lirateke guztion borondate apur batez.

Honera heltzen ez baldin bagara, “de E” fimatzen duten taldeek —benetako sozialdemokratek, Europako sozialdemokraziaren edo bestelako sozialinperialisten diruarekin bizi diren taldeek— egingo dute gure herriko politika.

Bitartean, abertzale askok ihardungo du kaleko burrukan, eta beste asko, apalagoak baina abertzaleak edota abertzaleak izan daitezkeenak, guregandik urrunduko dira, euskal taldekeriak sortzen duen nahasteagatik.

Erne izan gaitezen abertzaleok, euskal abertzalea izanez gero ezin da sozialdemokrata izan eta, oraingoz behintzat.●

Herriaren Bestalde

JOXE LIZARRALDE

Herri pedagogiaren premia aipatzen nuen orain hurrengoan. Nik neuk gero eta garrantzi handiagoa damaiot herrigintzaren alderdi honi. Azken urteotan ideologia desberdinen zurrumbiloan ibili gara. Orain, ene ustez, herri pedagogiaren bolara datorke. Beharra behintzat bistan da.

Arazo hau denontzat ere aski gordina baldin bada, gure haur eta gaztetxoei begira are larriagoa gertatzen da. Gure Herriaren egoera hain egoskorra eta nahasia izanik, ttikienek nozitzen dute bereziki giro zakarraren eraso. Hontaz ez jabetzea moztade handia litzateke.

Ez genuke ahanzi behar, hala-beharrez eta ezinbestean, oso ernatuak gaudela zenbait arazoetarako, baina beste batzu itzuri egiten zaizkigula oharkabea. Herri pedagogia batek, berriz, kritikoa izanen baldin bada, hutsuneak salatzen jakin behar du.

Bestalde, aurrekoan nioenez, herri pedagogiak populu osoa harrapatzen du eta ez gure ikastoletako haur-gaztetxoak soilik. Hortaz, herri pedagogiaren erantzun-beharra ere ez da irakasleena bakarrik. Beste jende askok ere badu parterik haur-zi hortan.

Besteak beste, idazleek erantzunkizun berezia dute arlo hontan. Idazleak Herriari begira idatzi behar du eta Herria lantzen, hezitzen, elkartzen, trebatzen eta aberasten saiatu behar du.

Idazleez diodana beste zenbait jenderi ere erants lekiok. Hemen sartuko genituzke hizlariak, bertsolariak, artistak, kantariak eta gure Herriaren iritzia moldatzen duen edonor. Hortaz, gure aldizkariak eta irratia bete-betean sartzen dira hemen.

Arazo hontaz idazterakoan, Rikardo Arregi zenaren oroitzapena datorkit gogora. Hark bazuen halako herri zentzu bizi bat, herri pedagogiaren zentzua esanen nuke. Bera-
ren izkribuetan ikus daitekeenez, Herria zentzatzan eta orduko giro berrian beroni argi ematen gogor sailatu zen. Bultzada ederra eta egokia eman zion Rikardok gure Herriari, urte haietako bidegurutzean aurrera egin zezan. Haren finezia inor gutik erakutsi du geroztik.

Herri pedagogia honek ezin ditzake ahanzt inondik ere gure etorkinak. Hain zuzen, herri pedagogia fin batek puntu honetan erakutsi behar du bere azkardadea eta argitasuna.

Nire iritzia garbi emateko, etorkinak irabazten, geureganatzen eta ongi tratatzen saiatu behar dugu gero eta gehiago. Orain arte nahiko kamutsa izan da gure jokabidea puntu hontan. Aurreiritzi asko izan dugu eta ez dugu behar bezala jokatzen jakin. (Jakina, ni hemen etorkin langile eta normaletaz ari naiz, ez bestelako jendilajeaz).

Bestalde, ez dago esaterik gure aurreiritziak erabat funtsik gabekoak zirenik ere. Denok dakigu nola hemengo etorkinak maneiatuak izan diren aparailu ideologikoaren aldetik, eta hori gure Herriaren lardaskatzeko. Hala ere, ez dut uste errua etorkin apal eta langileei lepora lekiekeenik.

Zenbait inkesta eta esperientziatatik atera daitekeenez, hemen enplegatzen diren etorkinak bertoko bezala kontsideratzen dira jadanik eta beroietako asko hemengoaren alde borrokatzeko prest dago. Etorkinei buruzko iritzia aldatzen hasi beharrean gaudela uste dut eta hemengo bi komunitateen artean eraikia dagoen hesi hori libratzen ere bai. Honekintxe bakarrik gure herrigintzari bultzada galanta emanen geniokeelakoan nago.

Gonbarazio bidez, gaur elebitasunaren inguruan egiten diren planteaketak hemen sartu behar direla uste dut. Gure Herri bikoitza elkar-tu beharrak eta hemengo jendea harreman bizian jarri beharrak (Herri bat egiteko, noski) elebitasuna eskatzen du gaurkoz. Elebitasuna, hortaz, herri pedagogiaren giltza bat bilaka daiteke. Baina utz dezagun garbi beste hau ere: elebitasunak gaur-gaurkoz Euskal Herriaren euskalduntzea eskatzen du, erdalduntzea egina eta burutua bait dago jadanik.

Bukatzeko, herri pedagogiaren helburu nagusia euskaldunon arteko batasun zabal eta ideki bat lortzea izan beharko luke. Horra herrigintzaren giltzarria.

Guzti hau aurrera eramateko zentzuna, sena eta indarra ez dakigula falta. Herriaren pedagogoa behar ditugu hortarako.

EZKER ABERTZALEAREN BATASUNA

Artikulo honen izenburuan aipatzen dudan batasuna ez dirudi oso erabatekoa denik: euskal ezker abertzale iraultzailearen batasun horri, izan ere, barne tiradura batean dagoela ematen du azken bolara honetan. KASen alternatibako programa minimua dela bide ezker abertzalearen blokea, ezta itxura denez aho batez mintzatu eta LAIA-tarren artean badira nonbait eztabaiek.

Batasun horri, uste dut, gauza guzaien gaintetik eutsi behar zaiola. Izan ere, batasunaz mintzatuaz eta honen garrantziaz jabetuaz, laster oihartzaren gara batasun hitzak nonbait zentzurik baldin badu, ezker abertzalearen baitan duela. Hemen-dik kanpora, besterik da, zeren hitz horren esanahi eta zentzua euskal erreformisten eta espainolisten hildotik joango delako, ezinbestean. Horregatik diot, bada, batasunaz arduratzen garenean, bloke honetan barneko batasunaz ardura geitezkeela.

Azken bolarako gertakari jakin eta ezagun bat dela-ta, bloke honen batasunaren aurka altxatu zaizkigu goian aipaturiko euskal erreformista eta espainolista oro. Eta nola altxatu gainera!. Txit lotsa gutirekin alajaina!. Lotsa politiko gutirekin esan nahi dut, alegia. Bestalde, gauza benetan xelebrea, nolaz anaitzen zaizkigun gure "abertzaleak", hone-lako egoeratan, beren etsai purru-katu omen diren beste horiekin.

Indar politiko erreformistak, oportunistak eta espainolistak nagusi diren konjetura politiko honetan ezker abertzalearen blokea kanpo-tik etengabe zulatuta eta bere batasuna deuseztatu nahi da. Kanpoko a-salto ideologiko eta politiko honi, arnasarik hartzeko astirik gabe ihar-detsi behar zaio burruka ideologiko etengabea. Bestela galdurik baita-go bloke horren batasuna. Ezin da ahantzi inondik ere, arrisku hori, ezker bloke horren baitan egon dai-tezkeen, eta dauden, hainbat kontra-esan dela bide. Azken kontrae-

JOXE M. ODRIOZOLA

san hauk, arras bigarren mailako bihurtzen dira, hau bezalako momen-tu politiko batean ezker abertzalea-ren batasuna alderdi orotarik eraso-pean aurkitzen denean.

Zoritxarrez ordea, barnetik ere badira batuezinak bloke honen bai-tan. Bere iturburua, antza denez, KASen programa minimua da.

Eman dezagun, adibidez, al-ternatiba horri dagokion delako programa hori, ez dagoela behar be-zala formulaturik. Hau da, biderik aski sor eta eman lezakeela zenbait gauza anbiguetate batetan interpre-tatu ahal izateko eta, horrenbestez, haserako asmoari zegokion xede anitz murrizturik eta erreduziturik aurkitzeko. Edo beste edozein arra-zaoi. Berdintsu dela bait deritzat.

Kezkak, dirudienez, xede takti-ko hauk ezker abertzale iraultzaile-aren helburu estrategikoak mugatu eta norazean ipin litzakeelako za-lantzatik datoz. Nolanahi ere ordea, neuk behintzat ez dut uste eskubi-de demokratiko batzuen programa batek, halakoxe garrantziarik due-nik. Eta edozein programa minimu, egun plazaraturik aurkitzen den edozein, baita ezker abertzalearena ere beraz, hortik aurrera ezin da oso urrutira joan. Egungo konjetu-ra politikoan, indar politikoen ha-rremanak pitin bat neurtzen direla-rik, bistan da Euskal Herrian ezar litekeen gizartea ez dela gizarte so-zialista bat, sistima demokratiko burges bat baizik. Agian ezker aber-tzalearen baitan, norbaitek besterik pentsa dezake, baina hortik aurrera pentsa dezakeena, ilusio ideologiko baten ondorioz soilik pentsa daite-ke.

Eskubide demokratikoen progra-na taktiko batean, hortaz, ez dago elementu determinatzaile handirik. Ezker abertzalearen jokabide estra-tegikoa eta linea politikoa, ezin da inondik ere programa taktiko ba-ten ondorioz neurtu. Ezin da, ale-gia, horren bidez nora doan jakin: eskubide demokratikoen programa batek eztu sekula determinatzen li-neia politikoaren norantzarik. De-terminatu, esan nahi dut, azken fi-nean.

Bestalde, gogoan hartzekoa da, KASeko edo ezker abertzalearen bloke baitan aurkitzen den edozein erakunderen estrategia, ezin dela apartatu bloke honen estrategia orokorretik. Apartatze hori, izan ere, ia hasteko ideologia idealistaren efektu bat litzateke eta hortatik doan edozein taldek, talde minori-tarioen amildegian izkutatu besterik ez duke. Bi estrategia beraz: era-kunde bakoitzak nork berea, eta al-di berean, bloke iraultzaile osoaren hura. Azken hauxe ez kontuan har-tzea, edo behar bezala ez hautema-tea, bloke osoarentzat kaltetan da-tor eta apartatu den erakundearen-tzat zer esanik ez.

Diodan, berriz ere, delako alter-natiba eta programa hori, edo an-tzeko zerbait gaur eta hemen, hau-xe besterik ez dela: eskubide demo-kratikoen kontu bat eta kido, ez ge-hiago ez gutxiago. Ez dela orduan bururik hautsi behar eskubide de-mokratikoak direla eta: edozein de-mokratak bezelaxe edozein iraultza-ilek ere onetsi egiten ditu, nahiz eta zentzu berdinean ez hartu. Ez-ker abertzalearen nortasun politi-koa batez ere ezin da neurtu horre-lako edozein talde, ez baitaude fun-tsean. Eta batasun honi eutsi behar dio barneko edozein taldek, ez kri-tikarik gabe noski, baina etendura-rik ametitu gabe. Zeren etendura hori bere ondorio eta finetan, eus-kal proletalgo eta populuaren hel-buruetan bortizki sentituko bait li-tzakete: atzerapauso bat suposa le-zake euskal iraultzaren bidetan.

Gazte itxurak hartuta, igandeta-ko jantziz apainduta, nora-hara, apapara doa gure On Kosme. —Parrandara, e, On Kosme, parrandara? diotsa Pello Kankarrek. —Nere gorputz makal honi, atsedena apur bat ematera, egun batzuetarako Logroñora nijoak —Atsedena, deskantsua hartzera, SAN MATEOAN Logroñora? Bejondeizula, On Kosme, patxada eder gozo batean igaro zure opor egunak hortan lagunduko dizute Logroño aldeko jende zaratalariek bertako zurrutero, musikalarri, txaranga zale eta gainontzekoek.

Irailak, 21. —Mateo apostolua-ren eguna. Logroñoako jaiak. Batzuetan “Demagogo” xamarra dugu gure On Kosme. Herri xumea, herri arrunta du begiko bere burua herritar eginik, herrikoi, herriaren erdian bere burua arkitzea, zaio benetan atsegin. Bere pausoak Kate-dral alderuntz zuzendu ditu.

Elizan sartu aurretik, On Kosmeren begi tikiak prozesio xelebre bat ikusten dute. Prozesioaren erdian, “Virgen de la Valvanera” dakarte; baina prozesio “laikoa”, apaizik gabekoa dugu. Eliza klerikalaren orde, Jainko Herriaren Eliza behar dugula? Arranoa, bere baitan mintzo da On Kosme, piperra eta ardoa ez ezik baduk aurrerapenik Logroño: apaizik gabe, Herri hutsezko prozesioa alajañetan! Baina, zer dakusate nere begi tikiok? Prozesio honetan herririk ez zegok. Ez apaiz eta ez Herri, prozesioan. Nork osatzen dute bada? Guzien aurretik Bandako Musika. Bere bibotetxoarekin “Napoleontxu” zirudien Zuzendariak, hain prestuki eta neurrian zeraman oinetako pausoa. Musikalarien ondoren, neska eta mutil talde koskor bat, lurraldeko jantziz apainduak, mahats bildua zaramatela otarretan. Otoitzaren orde, irripar alaia kokatua zen haien ezpainetan. Neskatxen begiratu gozo alaiak ezker-eskubira zihozten. Gainontzekoek agintariak zituzun: Militar Ofizial talde haundi bat. Herriko Alkate eta Lagunak, Diputaziokoak, Gobernadore, Epaille, militarretik kanpora, beltzez jantziak ziren Agintariak. Ipurdia galtzak estaltzeraino zaramazkiten txaketa beltz haiek, hileta eta entierro triste baten antza

ON KOSME LOGROÑON

AROSTEGI

zemaigten prozesio guztiari. Haien arpegi latza, beltza, serioa eta alaitasunik gabea ikusita, ezin inolaz esan Logroñoako Herria, Festa egunetan zenik.

Herri eta apaizik gabeko prozesioa. Agintari huts eta gazte bakar batzuen prozesioa. Guztien erdian Valvanerako Ama Birgina. Gaizoa, berak gehien maite zuen jende herrikoiarik gabe zeramaten Elizara. Zertarako prozesio hura? Folklore hutsa eginik, bazterrean zeuden bakar batzuen begiak gozatzeko? Agintarien jantzi beltz tristeak, sutsak jan ez sitzan haize freskoz igurtzitzeko? Egia bada, ziotsan On Kosme, sinismen agerpen eta fede aitormen bat dela prozesio hau, egia duk baita gure zakurra Getaria-ko Alkate egin dutela ere.

Eliz barruan Meza Nagusia has-tera doa. Bada zalaparta, jendea exer lekuak harrapatu nahiaz. Hemen ere, Zizurkillen bezalaxe, zarat-eta toki harrapaketan emakumeak nagusi. Haietatik ere gehienak zutik, geldibeharrean arkitu zina- zutik, geldi beharrean arkitu ziren. Herri mailako jendearentzat han ez zegoen exer alki nahikorik. Aldare aurreko exer alki gehienak agintarientzat ziren. Berehala bere filosofikerian hasi da On Kosme: “Zer delata berezitasun hau? Jainko etxean ere ez ote guztiok berdin? Alkatea, Gobernadorea eta bi-bote haundiko militar hori, herriko jendea baino haundiago ote Jainkoaren begietarako? Ofizialki, nahita nahi ez etorri behar ote dute Agintariak hauek Elizara?, Araudi, programa betetze bat ez ote da haueta-ko batentzat baino gehiagorentzat, Elizara etortzea? Eliza bere bide-tik, Herri Agintariak berenetik. Ez ote ditugu sekulan ikusi behar?

Herri eta Militar Agintariak, pa-txadan, beren lekuen jabe egitera-koan, Mezari eman zaio hasiera. Go-tzaia, beste bi apaizekin batera, du-gu Meza Emale. Tikia da, baina on-gi babestuta daramate Sakristitik al-dare nagusira. Paparra eta bizkarra jantzi gorritz apaindutako gizon bi-kainez inguratua dugu aldarean geu-re Gotzai tikia. “KANONIGOAK” deritzate gizon hoiei. Baziren gutie-nez hogeita hamar. Gure On Kos-mek Mezako arreta eta debozioa galdu du. Pentsakizun xelebreak da-tozkio burura: “Hau duk marka hau; gotzai tiki hau, meza ematera-koan, Kristoren Irudia duk! Kristo-ren heriotza eta piztuera berritza-za zihokak eta begira zer jendez ingura-turik dagoen. Bere aurrean, Herri agintariak, militarrek, toki berezi-bereziak dituztela eta bere atzean Errege batek inguruan Korte-berhar duen bezala, Kanonigo mor-doa. Haundiki jendez inguratua, gu-rutzeko Kristoren irudi behar duen Gotzai tikia.

Bitartean, nun dugu herriko jen-dea? Zokoan, Eliz ertzean, bazte-rraan. Kaifas eta Pontzio Pilato gaur maiteago ote, jende behartsu eta herrikoia baino?

Tin...tin...tin...Txintxiñaren ho-tsa! Jaunartzeko garaia heldu da. Bere pentzakizunetatik esnatu da gure On Kosme. Herritar bere bu-rua eginik, atsegin ohi zaio herriare-kin batean jaunartzea. Baina gaur? Joango ote da gero? Barnea kezka-tu du; bere hotsa sumatzen du bere izate osoan. Hori al duk prestaki-zuna Jaunartzeko, Kosme? Kontzi-entziaren salaketa ito nahi du On Kosmek bere baitan: Kanonigo bu-ru haundi eta beste agintari hoiek izan ez balira? Baina ez, Jauna, ni naiz errudun; zu hor zeuden gure-kin eta nere pentsakizunak Kanoni-go eta agintarietan euki ditut. Gizo-nak eta astoak salbatzen dituzun jauna salba ezazu, On Kosme ere!

Aldare nagusitik Gotzai tikiaren abots gozoa entzuten da: Señor, Yo no soy digno de que entres... Buru belarri makurtuta, behin ere baino lotsa haundiagoz urreratzen da On Kosme Jaunartzera; gaurko-an benetan zioen bai, “Jauna ni ez naiz inor zu nere etxean sartzeko”

PARROKIA EZ BEHINTZAT

Badu Hondarrabiako gazteriak eta zahar jendeak nor eta zer garen eta non bizi garen agertzeko gogo bizia. Euskalduna bait da, izan ere, herri hau. Bai arrantzale, bai nekazari eta bai kaletarrok euskaldunak gara. Ala ez?

Erdarak urte oparoegiak izan ditu Hondarrabian, eta zabaldu ere ezpain gehiegirata zabaldu dela egia da. Askotan ez dirudi Euskal Herrian gaudenik ere kale-kale zabiltzanean, gure hizkera baino kanpotarrena gehiago adituko bait duzu agian, eta berdin hondartzan. Udaletxera (ayuntamiento) joaten baldin bazara, badakizu... erdaraz hartzen dira erabakiak. Elizara joaten baldin bazara, berriz, zer esanik ez: erdaraz barra-barra. Taberna eta dendak kapotarrez beteak dituzu noiznahi.

“Villa”, chalet, eta “zona residencial” perretxikoak baino errazago sortzen dira nekazarien lepotik, eta etxe hoietara datorren jende askok ez daki euskaraz mintzatzen.

Hala ere, Hondarrabia euskalzalea dela diogu. Guraso eta gazte gure izaerari buruz urduri dabilena. Ikastolara 400 haur doaz, eta urtetik urtera gehiago dira. Ikastaro berri hontan 80 haur hasiko dira; hoietatik 25 erdaldunak dira. Ikastolari laguntzeko, berriz, ia herri osoa prest dago. Begira, bestela, zer izan den Atxamarta-Azoka. Udaletxeak berak 50.000 peseta eman digu aurren, eta datorren urterako gehiago espero dugu. Gainera Viteriko eskola ere uzten digu (ihaz Amutekoa ere bai, baina aurren Delegación de Cienciak kendu digu). Banketxe, Aurrezki-kutxak, herri osoak laguntzen dio ikastolari... betiko hoiek izan ez ezik.

“AMUITZAK” taldeari begiratzen badiegu, hor ikusiko dugu esukaltasunez beteriko gazteria gogotsua. Mendigoizale, kultura, hitzaldi, liburutegi, liburu eta disko azoka, erromeriak, bilera eta abarrez herriko gazteria nortasunez jaxten ari den talde itxaropengarria dugu AMUITZAK hau. Bere gau-eskola, alfabetatze, euskarazko klaseak udan antolatuz eta abar, gogor ari da. Jarrai aurrera!

Gauztia pozgarria izan ez dadin, badiara laino beltzak ere gure zeruan. Beltzetakoak nondik etorriko eta herriko PARROQUIA-tik datozkigu. Badirudi

Parroquia bedeinkatu hau ez dela enteratu oraindik Real-Sociedadek ere bere paperak euskaraz eta erdaraz ateratzen dituela. Badirudi Hondarrabiako Parroquiak erdara sartu nahi diela onez ala txarrez elizara doazenei. Erdaldunei AMEN! AMEN! kantatzea tentagarria izango nonbait!

“Aitarene eta Semearene” baino EN EL NOMBRE DEL PADRE gehiago entzungo duzu. Igandetan HAMABI mezetatik LAU BAKARRIK euskaraz, eta gainera hauetako batera joan nahi baduzu ez ahantzi bezperan despertadorea jartzea, euskarazko mezak goiz-goizekoak dira eta.

Seme edo alabatxo bat mundura ekarri baduzu, aurrez kontuak atera noiz egin larala, zeren eta udan jaiotzeko moduan ibiltzen bazara, ezingo duzu euskaraz bataiatu, udan madrileño asko bait dago eta euskarazko bataioak kendu egiten ditu gure Parroco jaunak. Erdaldunak ez, jakina!, madrileño asko bat dago, eta Zaragozakoak eta embajadoreak eta zer ez.

Hiltzeko ere ez pentsa gero edozein egunetan hil daitekeen euskalduna. Egun seinalatuak daude euskaldunak hiltzeko. Deskuido santuan zure bihotzak ostiral batez purrut egingo balu, akabo!, zure hileta erdaraz egingo dizue, nahiz eta euskaragatik kartzelan egona izan. Larunbateko eta ignldeko mezak erdaraz izan behar dute, nahiz eta hiletakoak izan eta.

Baserritarra baldin bazara, berriz, alferrik zabiltza. SANTIAGOTXOKO ermitan zuentzat ematen den “meza santua” erdaraz ematen dizue praile erdaldun batek. Euskaraz ez baldin badaki, nola emango dizue, ba? Eta gainera, urteak joan eta urteak etorri, eta erdarazko meza horri eta erdaldun praile horri ez zaio amaierarik ipintzen.

Gure haur esukaldunek –kontuan izan ikastolan bakarrik badirela 400– ez ahal dute euskarazko mezarik merezi? Zorioneko “bilingüe” jarriko omen zien

PADRE baten seme direnez herriko haur guztiei... Zer bilingüe eta zer arraio! Euskaraz behar dute eta kito. Eta ez inor engainatu Misa Bilingüe hortan “Ogi Zerutik” katatu dela eta.

GUADALUPEKO AMA bera ere, bere zahartzaroan, erdara poliki ikasten ari omen da entzunaren entzunez. Mendi tontor hartan ere kastillako hizkera bait da nagusi. Ama gaixoa! Burua gogortu zaionean, erdaraz jotake...

Laino beltza dela esan dugu. Oso beltza da, egia da. Eta ez dugu uste hondarribitarrok horrelako eliz-joko gaiztorik merezi dugunik. Baina lainoak laino dira. Ez dira betirako izaten. Eta gure artean ere “askatasun eguzkia basotik irten da”, bere argia edonun arin zabaltzen da”.

MIREN BARRENA

NORK KUKURRUKU!!!

OLLARRAK

OLLOTEGIAN?

Ez. FAGOR'ek

sukaldian

GIZON, EMAKUME ETA HAUR MOLLARRI JANTZITEGIA

lñurritza

Zarautz

Transportes **azkar** s a

ERAMAN - EKARRIAK, KAMIOI AUNDIAK
Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donostitik egunero:

Iruña, Bilbo, Gasteiz, Alicante, Elche, Elda, Murcia,
Cartagena, Granada, Almeria, Santander, Valladolid,
Zamora, Palencia, Salamanca.

Astean Irutan:

Malaga, Sevilla, Jerez de la Frontera, Cadiz, Lugo,
Coruña, Orense eta Vigora joan etorriak.

Hernanirako bide nagusian, ERGOBIA auzoan, DONOSTIAN.
Urrutizkiñak: 552650 - 552654
Apartado 1381

PENSATU ETA EKIN

Frigo tresnak - Ontziak garbitzekoak
Labadorak superantomatikak - Ur berogailuak
Lehor tresnak - Estufak

JOSE ZINKUNEGIREN OPTIKA DONOSTIAN URTEETAN LANEAN OHITUA

Hernani, 4

DONOSTIA

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira
ganadu on, indartsuak,
Eta nora jo jakin bear du
baserritar burutsuak,
Berebiziko aragi pillak;
gañera esne putzuak,
Olek guziak berekin ditu
Fanderla'ko pentsuak.

FANDERIA

ERREENTERI

MUEBLES

URRETAVIZCAYA

1920'an sortutako etxea
ERREDIZAK - EDERGALLUAK
EGIN - GAIK eta AURRE - KONTUAK

POSTAS, 48

GAZTEIZ (Vitoria)

ARATE OPARIAK

GAI TA IRUDI POLITENAK

Victor Pradera, 2
(Esquina Zubieta)

DONOSTI

ETXEKO - ANDRE: IRAUN ARAZI ZURE
ARROPEI ONOKO JABOI ONEKIN:

JABON LAGARTO

Zure garbiketa makinaz egiten ba'dezu
ATOMIZADO LAGARTO — jaboia eraili beti
Eskuz ba'zabiltz, LAGARTO — jaboia bear dezu erosi

JABON LAGARTO, garbiketarako jaboia bakarra
Etxeko-andrearentzat neskamerik egokiena.

¡JABON LAGARTO!

ALIANZA POPULAR ETA ESQUINA....

Madriren, Urriaren 21ean, aberatsen hotel batetan "Alianza Popular" deritzan alkartearen kazetareko agerpena izan da. Francok izan zituen ministrorik sonatuenetako batzuk dira elkarre honen buru: Fraga Iribarne, Lopez Rodo, Fernandez de la Mora, Silva Muñoz, Martinez Esteruelas t.a. Elkarre honen helburuak adierazi dituen Fraga, beti kukurruka ari den oilarra izan da.

Espainiaren batasuna, pakea, ordena, moralitatea... zaintzea da elkartearen nahia. Fragarin hitzez: "Askakerietan, bapateko huelgetan, lizunkerietan, Unibertsitate anarkistan, zatikeria edo separatismoetan ez dute sinesten, ez eta terrorismo eta krimen politikoei erdi uzten diene postuaretan ere". Hitz hauek, elkarre honen pentsamoldea, ederki mugatzen dute, Gil Robles zaharrak berak elkarre honi neofasizistadei tzea ez da ez harritzekoa. Izan ere, frankista hitzak ez dituela lotsatzen edo lohitzen berek aitortzen dute.

Alianza Popular taldearen xedea garbi dago: demokrazia itxuraz orraztuaz frankismoari iraun erazi; Espainiako eskuinaren eskuinari irtenbide bat eskaini... Eta egia esan talde hau ez dago lo. Logroñon, Martinez Esteruelasek eman duen hitzaldian hauteskundeak ahal den azkarrena gerta daitezela eskatzen zuen. Zergatik? Administrazio eta politiko tresneria t.a. talde honek beste inork baino hobeto menderatzen du. Hortaz jabetzeko, gizon hauek zenbat urtetan agindu duten pentsatu besterik ez dago. Beste talde politikoak baino egoera hobean daude. Gauzak egon daudenean iraun erazian oso ondo datorkie hauteskundeak gertatzea. Ia gaurtik prestatuak aurkitzen dira. Bitarteko edo probisonal gobernu bat nahi ez izatea konprenitzekoa da.

Kazetareko agerpen honetatik, besteen artean, ondoren bat ateratzen da: eskuinaren eskuina prestaturik dagoela, alegia. Hori garrantzizkoa da, ahaztu ezinezkoa.

GOBERNUAREN ASMOAK

Alianza Popular hau sortzeak eragin ez ezik aztoratu ere egin ditu gobernu eta bere inguruko zenbait gizon. Talde edo elkarre hori sortzea gobernuarentzat kaltegarri izan da. Sortu ez baldin bazen gauza asko nahasiago eta ilunago izango zen. Gobernuak bere jokua egiteko erosotasun gehiago izango luke. Diputatu sakabatu batzuekin jokatu ala talde batekin jokatu ez da gauza berdina. Reforma legearekin zer ari den gertatzen ikusi besterik ez dago bestela.

Gobernuak lege hori aurrera ateratzeko eginahalean ari da. Boletín Ofizialean atera den proposamenaren adibidez, hitzaurrerik ez da aurkitzen baina bai horregatik, delako Consejo Nacional horrek lege honetaz egin duen txostena, ordea. Hitzaurrea demokraziaren alde ausart xamarra izanik eta zenbait diputatu atzerakoik are eta atzerago egingo zuela ikusirik, gobernuak ez argitaratzea erabagi du. Horrela eta delako Consejo Nacional horren txostena argitaratuaz goxatuko dituela uste du gobernuak. Gobernu-

ak honelako konponketarik egin beharrik ez zuten izaten lehen, orain berriz...

Baina Alianza Popularra sortze honek gobernuaren jokabidea zer eta nolakoa den ikusten lagunduko du. Gobernuaren benetan demokraziaren alde ari den ala ez ikus eraziko du. Bere jokabidea hobeto mugatuko du. Hain zuzen, zurrumurruak dira, gobernuako zembait ministro, talde berri bat sortu nahirik dabil. Martin Villa omen da eragile. Falangista demokratizatuak, liberalek, demokrata kristauak eta sozialdemokratek osatu behar omen lukete elkarre hau. Bide honetan elkarriketa bat baino gehiago egin omen da, nonbait. Nahiz eta osaketa honetan gizon honek zuzenean parte ez hartu, Areilazaren izena aipatzen da taldearen buruzagi bezala. Areilza berak bere iritzirik ez du, bestalde, azaldu. Puntu hau eta talde osaketa bera beraz, ikuskizun da oraindik.

KRISTAU DEMOKRATEN BIDEA

Eskuin, erdi-eskuin eta erdi ezker inguruko talde hauek elkartzeko eta alderdi indartsu bat osatzeko bideak egitea azken finean, demokrata kristauen esku dago. Baina badirudi hauek, beren artean bildu nahi dutela. Badirudi hauek Kristau Demokrata izenik bazterterik ez dutela nahi. Hauen ustez, Espainian etorkizun handia duen alderdia, erdi inguruko alderdia izango da eta kristau demokraziaren baloreetan oinarritua ez ezik kristau demokrata izena izango duena, gainera.

Bide hori jarraituz, Ruiz Gimenez eta Gil Robles zaharra sekulan baino elkartuago dabilta. Castilla inguruan, ziur kristau demokratek talde bat osatuko dute. Estaduko beste lekuetako kristau demokratekin berriz, federaketa bbat proposatzen dute. Azken puntu honetan, kristau demokratek beste alderdiei erakutsi ederra ematen die. Estaduko alderdi gehienak antolamendu zentralizatu batez moldatuak dira. Gehienek, zenbait lekutako ordezkariak —baina beti ordezkari askatasun bat emango zaie eta kito. Ez dute beren lurraldeei dagokien erabagirik beren kabuz hartzeko eskubiderik izango. Kristau demokratek berriz, federaketa horretan lurralde bakoitzeko alderdiari gauzak erabagitzeko askatasuna eta nortasuna aitortzen die. Sukursalista planteamendutik at dagoen planteamendua da hau eta nere iritziz nahiko jatorra gainera, antolamendu bezala.

Azkenik Kristau demokratek beren bideari jarraitu nahi diotenaren adierazgarri, Ruiz Gimenez-en taldeak "Coordinadora democrática" erakundearen aurrean hartu duen postura. Erakunde horren morroi ez du izan nahi eta alde egin behar baldin bada, alde egiteko prest dagoela agertu du. Une honetako jokoan, beraz, Kristau demokratek indartsu azaltzen dira. Nolabait jokoaren ardatz sentitzen dira.

COORDINADORA ETA KATALANAK

"Coordinadora democrática" erakundeak ere bihurrialdiak izan ondoren, berriro, bateratua edo, azaltzen da. Larunbatean egin zuen bileran, jakina den bezala, Katalunako Consellek ez zuen parte hartu. Consellen postura puntu honetan argi eta garbia da. Coordinadoran parte ez hartzeko arrazoi hauek ematen dituzte:

1/ Consell, Coordinadora baino erakunde zabalagoa da. Talde desberdin gehiago dago Consellen, Coordinadoran baino. Coordinadorak Consell-i ez dio ezer aberasgarri eskaintzen. Coordinadoran gainera, nahiko eztabaida badago. Consell Coordinadoran sartuko balitz are eta gehiago izango liriteke eta Coordinadoraren eginkortasunak porrot egingo luke.

2/ Consellek Coordinadoran parte ez hartzea eta agintearekin mintzatzeko Coordinadora bakarrik ez izatea demokraziarentzat garantia bat da.

3/ Coordinadorak aberrien arazoa ez du behar bezala planteatzen, azken aldiko eztabaidak dira lekuko. Katalunaren eskubideak bigarren mailan gera ez Consellek berean jarraitzea behar beharrezkoa da.

4/ Consellek, Coordinadorekin demokrazia lort dadin, lan egin beharko du baina bere buruaren jabe izaten jarraituaz.

Arrazoi hauek euskaldunontzat oso teresgarriak zaizkigu. Halere euskal izeneko alderdi batzu Coordinadoran parte hartu dute. Nonbait gaur egun, Euskadi izena erantsiz gero, dena euskaldun bihurtzen da. Politikan, lotsa nonbait, aspaldidantik dago galduta.

DONATO UNANUE

NEKAZARIEN SINDIKATUAK?

Espanian, sindikatu berriak onaruko dituen legea, laster etorriko omen da. Jendea ez dago nonbait, gustora lehengoarekin eta mugitzen hasi da, itxurak direnez.

Baita nekazarien artean ere. Badabil behintzat zurrumurrua franko. Egia garbi jakitea ez da oraindik erraz. Legea ateratzen denean ikusi beharko, ze ametitzen duen eta zeintzuk indar hartzen duten.

Dena dela, hona hemen lurpetik bistara azaldu nahirik dabilen batzuk.

— U.P. Kataluinako nekazarien sindikatuak. Duela urte pare bat sortua omen da; 1.500 nekazari ba omen ditu 29 baileratan sakabanatuak. Lerida eta Tarragonako manifestazioetan parte hartu omen zuen.

LURGINTZA

Nekazarien Elkartea

BASERRITARREN ZERBITZUTAN

Zona Residencial Paulo VI - 7
Urrutizkilo, 81 14 31
Andia 7, 1.^a
Urrutizkilo, 65 16 33

AZPEITIA
TOLOSA

— A.R.A. Aurtan, urtearen haseran sortu zen "Asociación regionalista agraria". Alberto Ballarín IRYDA-ko presidente izana omen da sortzaileetako bat. Bazkiderik gehienak teknikoak omen dira, nekazaritza zerbitzuetan lan egiten duten teknikoak.

— Abuztuaren haseran Santanderko 200en bat ganaduzale bildu ziren. Santander probintziako gehienetatik ba omen zen bat edo bat.

Eta Santanderko ganaduzaleen sindikatuak sortzea erabaki zuten.

— Lehentxeago, uztailaren erdi aldera, Zaragozan bildu omen ziren Zaragoza, Teruel eta Nafarroako beste nekazari batzuk eta Ebro inguruko nekazarien elkarteak sortu nahi omen dute. 14 puntutan bildurik bidali omen dizkiote gobernari beren eskabideak.

— Ikusten denez, lehenagotik sortuak dira Galiziako "Comisiones Campesinas"; baina joan den abuztuaren 24ean egin zuten bilerarako eman zitzaizen lehenengo aldiiz baimena. 23 komisiotako ordezkariak izan omen ziren batzarraren.

— Harrezkero azaldu da "Unión de agricultores y ganaderos de la región Murciana". Sindikatu berri honek ba omen ditu 2.000 lagun.

— Valencian, berriz, joan den otsailaz gero ba omen dira bederatzi baileretan nekazari txiki eta morroien komisiak. Baita Castellonen ere.

Andalucía izango omen da seguru asko ofizialekin kanpora dabilen sindikatu hauek indarrik gehiena hartu duten lekua. "Comisiones de campesinos" delakoak, berriz, berak lantzen duten lur zati txiki baten jabe direnak hartzen ditu.

— Azkenik aipa dezagun, lege berria datorenean, ganaduzaleak nola organizatu ari direnak ere ba omen direla. Hauek sortu nahi duten elkarteak Espainia guztian zabalduko omen litzateke, batekoak eta bestekoak federazio moduan elkartuz. Izena "Asociación general de ganaderos del Reino" jarriko ote dioten. Ganaduzaleentzat bakarrik izango litzateke, ganadurik ez duten nekazariak kanpoan uzten dituzte; eta, diotenez, 1940ra arte iraun zuen "Asociación

general de ganaderos"-en jarraitzailea izango litzateke.

OFIZIALAK ZER DIO?

Perretxikuak bezala han eta hemen horrenbeste sindikatu sortzen ari badira, orain arte izan den bakarrak ere zerbaite esan beharko zuela espero zitekeen. Eta esan du. Irailaren 20an Madriden "Hermandad nacional de labradores y ganaderos" delakoaren buru den Monbiedro jaunak, kazetariak bildu eta sindikatu honek ze aldeketa egin nahi litzkeen eta gobernuari ze eskatzen dion, azaldu die.

— Bere gisara organizatzeko eskubidea. (Herrietako hermanadadeak, Probintzietako kamarak eta e.a.)

— Hermandade eta kamaretako enplegatuei beren lanpostuak errespetatzea.

— Nekazarien kuota kobratzen eta seguru sozialak ordaintzen berak segitzea.

— Hermandade edo sindikatu honen ondasunak ez daitezela Estatuaren eskuetara pasa, sozioen kuotaz sortuak baitira, eta kuota hori 1971. urtera arte nahi zuenak bakarrik pagatzen baitzuen.

Hortik aurrera, bere gisara organizatzen uzten diotenean, langileak alde batetik eta enpresarioak bestetik omen dira, bakoitzak bere adarra sortzeko, eta hermandade nazionala, nekazari organizazioen arteko Konfederazio bat bihurtuko omen litzateke.

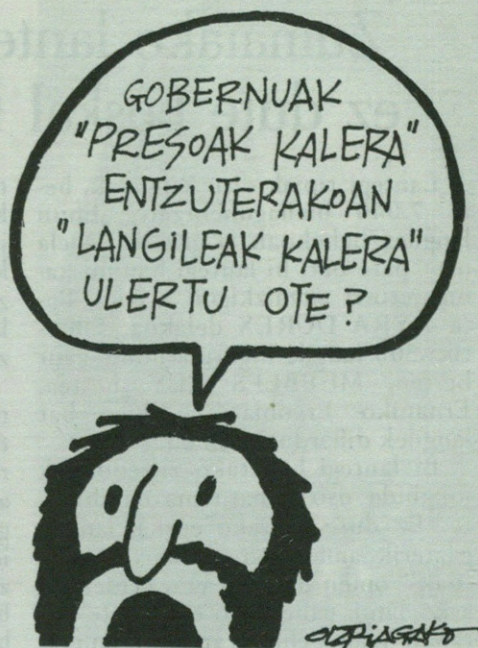
Horra hor Espainian zehar omenka eta diotenez dabilen sindikatu buruzko berriak.

Dena dela, ikusi eta ikasi egin beharko. Orain arte ez dugu izan aukerarik. Hermanadadeak eta sindikatuak ezer gutxi esaten digute. Orain nekazarien elkarteak zergatik eta zertarako behar ditugun ikasten hasi beharko dugu, eta, delako lege hori ateratzen denean, zertan uzten diguten ikusi beharko. Badago pixka bateko lana sumatzen eta egiten! ●

DESPIDO LIBREA

Gobernuak berriki legeztatu dituen ekonomiazko neurrien artean, langile ikusmira batetatik, batek du garrantzia berezia. Hain zuzen, 1977ko urriaren 10era langilea kalera botatzeko ahalia entresariari damaiona. Langile eta sindikal giroan arrakasta handia sortu du neurri honek. Neurri hau haatik beste neurri askoren artean bat da eta dagoeneko ikus daitekeenez, kontrako iritzia barra-barra zabaldu dira. Estabilizatze eta ekilibrio baten izenean hartu diren neurriok, no-ren interesak zaintzeko dira?

Sindikatoek beren lehen agiritan azaltzen dutenez, langilearen kontra hartuak dira neurriok. Konkretean kalera botatzeko eskua ematen duen lege honek, entresetan "mugitu" egin ohi diren langileak ataka estuan sar ditzake. Hortik atera kontuak!

Laboral erlazioetako kodigoaren 35. artikulua hau, orain lau hilabete sartu zen Espainiako estatutaren legedian. Irakurlea oroitzuten bada, sekulako iskanbila sortu zen orduan Madrilgo Gortean. Hau guzti hau langileen urtetako borrokaren ondorio bezala lortu baldin bazen ere, azkar asko lortu dute atzera botatzea. Izan ere, zer esan nahi du honelako lege bat atzera botatzeak? Are gehiago, udazken bero bat espero den unean? Bistan da, entresariari eskualde libre utzi egin nahi izan zaizkiela. Zergatik? Zertarako?

Kapital handiak dioenez, Espainiako Estatuan, egoera oso txartua dago. Hori horrela izanik eta, gainera, Suarezren gobernuak erreforma politikoak egiten baditu, nora iritxiko gara?

Horrela esan dezakegu Suarez-ek kapitalista handiei amore eman diela: gauzak hain gaizki daudenez gero eta beren diruak inberti ditzaten, langileak kalera botatzeko eskua eman bederen.

Baina maniobra are gaiztoagoa da, zeren, entresariari eta kapitalistek ematen zaizen askatasuna ez bait dator langileek beren erakundeak libreki eraikitze edo hautatzeko eskubidearekin emana. Hitz batez, langileak sindikatoetan elkartzeko eta indartzeko eskubiderik ematen ez duten bitartean, entresariak libre dute langileen gain nahi dutena egitea.

1976. apirilaren zortzian, laneko harremanak zuzentzeko atera zen legearen 35 artikulua zioenez:

1- Magistradoak despidoarako benetazko hutsegini aurkituko ez balu langileak berriz lantokian onartzera behartuko luke nagusia.

2- Magistradoak erabaki hau hartuz gero, diru ordainketa baten truk, langileak kanpoan uzteko ahalmenik ez du nagusiak izanen. Konponketa hau posible izan litezake baldin eta langileak berak eskatuko balu. Kasu honetan zuzenki nagusiarekin eginen du diru kontuaren tra-

tua.

Nagusi eta langile arteko konponketa horretan Magistradoak berak ez luke zer ikusirik. Kasu honetan izan ezik, langile eta nagusi arteko ezin ikusiak, ondorio bezala, laneko giroa gehiegi aldrebestea ekar dezakeen.

3- Aipatu kasu honetan legeak indemnizazioari neurri batzuk jartzen dizkio, honela: lan eginiko urte bakoitzagatik, bi hilabeteko ordaina, ez delarik inoiz 6 hilabetetako baino guttiago izanen, ezta 5 urtetako lan saria baino gehiago ere.

Orain urriaren 8an onartu berri den legearen bitartez 33 artikulua "in suspensio" geratu da, 1977. iraila arte. Epe honetan beraz, nahi adina lege eta agindu berri sor dezaketela gauza nabarmena da.

Erabaki honek bi atzerapen nagusi dakazkio langileari:

1) Berriz ere nagusiak erabat bere esku du arrosorik gabe despeditu duen langilea, kanpoan uzteko Magistradoak indemnizazioa finkatu eta hori bukatzen delarik arazoa. Hauze da hain zuzen iragan hilabeteotan egin ez zezakeena.

2) Bigarren atzerapena indemnizazioaren neurriari loturik dago. Lehen minimo bat bazen. Orain urteko bi hilabete baka- rrik ordainduko ditu nagusiak.

Eta hori dena ekonomiaren hobekuntza baten izenean: lehen, geldirik zeuden langileak erruz baldin baziren, orain askoz gehiago izanen dira. Hori da hori ekonomia hobetzeko bideak finkatzea!

Langilegoarentzat beraz, problema latza dator. Izan ere organizatu ahal izateko bideak ukatu nahi zaizkien neurrian, eta kapitalistek beren egoera segurtatzeko erraztasunak ematen zaizkien bitartean, izugarritzko abantailak askaintzen ari zaizkie hauei. Izan ere kapitalista sistimaren baitan, langilegoak nahiko problema izan ohi du sindikal erakundeetan organizaturik ere.

Egun, eta memento honetantxe sindikatze askatasuna eman arren, nahiko lan litzateke langile erakundeentzat, harik eta honelako taxuko maniobren aurrean jarrera konkretu eta egokiak, indarrez hartzeko posibilitateak heldu arte.

Eta hori, kapitalistek eta Madrilgo Gobernuak badakite, baina langileen eskubide eta eskabideei iseka eginez, honelako neurriak hartzen dituzte. Kontutan har, orain lau hilabete 35. artikulua ez zela gobernuaren inizatiba hutsaren ondorio izan, langilegoaren urtetako borrokaren fruitua baizik. Baina, bai zera! Sistimako handikotei gogorregi zitzaizen, langileentzat apenas garantiarik eskaintzen zuen lege hura. Eta horrelaxe bota dute lurrera, beharrene eta guztion onaren izenean.

Berriz ere, garbi dakusagu, eskuinak gogor eusten diola bere interesari eta be-

Zumaiako lantegi nagusietan ez dute Euskal langilerik nahi

Lantegi tipiak ditu Zumaiak, bere 7.000 bizilagunentzat. Ehun langilez behekoak ia guziak. Duela urte pare bat, bi lantegi haundi xamar etorri zitzaizkigun herrira. Bata AYRA DUREX delakoa, Eibartik; 500 langile inguru ari dira gaur bertan. MUEBLES XEY, bestea, Ernanioko Ergobiatik; 300en bat langilek dihardute hemen.

Bi lantegi hauetako zuzendariak jokabide oso nabarmena darabilkiete. Ez dute bertako euskal langile gazterik ametitzen, zeharo "esnatuak" omen daudela eta. Hauetako asko lanik gabe dago edo beste norabait joan behar izan dute lanera, herritik kanpora gehienak. Bienbirtartean bi lantegi hauek behar dituzten langile berriak kanpotik ekartzen dituzte, Euskal Herritik kanpotik asko eta asko. Hauk errazago maneiatu ahal izango dituzte, urte batzuetan behintzat. Gero gerokoa. Bietako zuzendari hauk euskaldunak dira, eta batzuk abertzale izenekoak gainera, esaten dutenez.

Hartzen dituzte, bai, euskaldun edadeko banaka batzu. erdaldun askoren artean. Nor hartu eta nor ez garrantzia osoko informatzaile zintzoak dituzte herrian. Ez dut zertan esan beharrik, gauza oso serioarekin ari direla jokatzeko: langilearen egiarekin. Nor eta non aukeratu, kanpo zabala dute gaur beren esku. Nahi dutena hartu eta nahi du-

tena baztertu. Ez die inork gaurkoz konturik eskatuko. Eta bitartean, jakin badakigu ondo baino hobeto konpontzen direla lantegi bietako zuzendariak eta herriko Udaletxe-ko gizonak. Afari bikainak egin izan dituzte elkarrekin.

Gizonak duen eskubiderik sakratuenetakoa omen da lanegitekoa. Eta haxe ukatzen zaie gutako askori, herrian bertan lanpostuak izan arren. Zergatik? Euskaldun izateagatik. Euskal kulturaren eta sozialgaitan jantzten saiatu den gazteak, izugarrizko oztopo bat dauka bere bizkar gainean bizibidea aukera ahal izateko gure artean. Zenbat eta ezjakinago izan, hainbat hobe. Zenbat eta diru premiaz itoagoa, hainbat errazago zuzendarien eginkizuna nonbait. Euskal langile erakundeak indartu eta aurpegia ematen ez duten bitartean, ez zaigu beste biderik geratzen: kinielak eginez ezjakintasun gozoan bejetatu ala lanbila beste norabait abiatu. Une horretarainoxe heldu gara.

Haxe da salatu nahi nuen albiste. Albiste negargarria. Herriko lurretan lantegiak jaso, alajaina! Bertako langile gaztea lan eske bizian, eta Leondik (Xey-koek) eta Santander edo Burgostik (Ayra Durex-koek) ekarri langileak. Mila kasu aipantzake, baina ez du merezi, nere ustez.

Gaurkoz gertaera nabarmen hau salatu soil-soilik egin nahi nuen. Nik neuk ez dakit gaurkoz nola konpon genezakeen; gutienez, ahal den euskaldun jende gehienak jakin dezala behintzat zer gertatzen zaigun. Berritrixte hau plazaratu arte ez negoen lasai, eta hor doakizue.

Nagusi jendeak dioenez, herriaren onerako jasotzen omen ditu lantegiak. Hori banekien gezurra zela. baina ez nekiena zera da, hain lotsa guti zutenik, alegia. Euskal Herriaren gaurko egoeraz eta biharko etorkizunaz kezkatutik dabilzan talde politiko eta langile erakundeek jaso dezakete dato hau beren analisietarako. Hortik bakarrik datorke gure esperantza apurra, oraindik urrun xamarrekoa baldin bada ere.●

GIPUZKOAKO INTERINOEN ARAZOA GABE JARRAITZEN DA

Jakina denez, joan zen astean Heziketa Ministeritzako delegadarekin egon ondoan, erantzunegokirik eman ez zigulako, enzierro bat egin genuen eta polizia sartuko zen amenazapean irten ginen. Ordutik astebete igaro delarik, E.G.B.ko irakasleok berriro Delegaziora joan gara, dauden lanpostuen zerrenda eta bete ez diren eskakizunena eskatzeko. Interinoek eta kontratatuek jaso ez duten iraileko soldata ere eskatu da.

Delegadaren erantzuna haxe izan da:

1- Lanpostu librean zerrenda ez dago ematerik, ez baita gelditzen okupatu gabeko lanposturik.

2- Bete ez diren eskakizunen zerrenda beharbada astebete barru argitaratuko litzateke.

3- Iraileko soldatak ordaintzeko Heziketa Ministeritzarena ez den diru bat aurreratu dute, baina kontratatuek (azkena izendatu dituzten hiru rogeita hamabostek) iraile 15etik aurrera. kaa bakarrik jasoko dute.

Delegadak lanpostu guztiak bete eta daudela, "Función Docente"ko postuak alegia, hamasei gelatik gora egon behar dutenak, lau ez beste toki guztietan badaudela, eta lau hoietan ere sortzeko ahaleginetan dabilzala; eta Gipuzkoan gela bakoitzeko ikasle kopurua 29koa dela, batz bestea, esan zuen. Dato hauek gure datoei ez datoz bat. Beraz, honen aurrean, Batzarreak haxe proposatu zuen: komisió bat sortzea, maixuen hiru ordezkari eta Delegazioko beste hiruk osatua, estudioa alkarrekin egiteko. Delegadak, esan zuen, komisió hau sortzea ez zego kiola berari, Inspektioari baizik. Inspektorearen gana joan eta hark esan zigun delegadak baimena ematen badu, komisióa sor daitekeela. Hala eta guztiz ere, delegadak EZEZKO borobila eman du.

Bere aldetik azaldu duen interes falta honengatik, Batzarreak enzerratzea erabakitzen du, erantzun egoki bat jaso arte.

Gure probintziako eskolatze arazoak konpontzeko agertu duen interes falta horrek, Batzarrean nahi bat sortu du: delegadaren dimisióa eskatzea.

Arratsaldeko laurak aldera, poliziak atera arazi gaitu delegaziotik.

Azaldu nahi dugu gure eskabideak eskuratzegatik -oro har gizarte osoari dagozkienak, eta partikulari irakasle, guraso eta irakasleei- burrukatuko garela, eskolatze oso eta dohako bat lor dadin.●

Estepan Aldamiz-etxebarria

GOIKOETXEA

Gomazko pelotak gogortzen ari

"Ordena zaintzaile" en jokabidea azaltzen duen beste kasu hoietako bat irailaren 27an Andoainen gertaturikoa da. Urriaren 3ko zenbakian esan genuenez, oso gogor eraso zieten goardiazibilek manifestazalei eta gutxienez bi lagun izan ziren gomazko balaz zaurituak. Horrezaz gain beste bi emakumezko —ama-alabak— zauritu zituzten golpeka.

Gomazko balaz zauritutako bat Joxe Ramon Goikoetxea da. Udaletxe atzean aurkitzen zela, gomazko balak botatzen ari zen goardia-zibil batek, nor zen ezagutu zuenean —bost urtez gartzelan egona da Goikoetxea— fusila gorputzera ezarri eta "largo !largo!" oihukatuz, aurreraka joateko agindu zion; hiru-palau metrotara aurkitzen zela gomazko balaz jo zion atzetik eta lurrera bota. Argazkian ikusten da "minik egiten ez duten" hoiek zer egiten duten. Lehenengo momentu-ana ez zioten inori utzi zaurituarengana hurbiltzen; gero bateron batzuek autora zeramatela, ondo begiratu zioten zauririk ba ote zuen ikusteko. San Antonio ospitalean i-

kusi zuten zorionez balak ez ziola giltxurdinik harrapatu, arriskua bazen arren.

Andoainen bigarren aldia da goardia-zibil berak preso izandako bati erasotzen diona. Duela hilabete batzu Jose Inazio Irulegi zauritu zuen balaz hankan.

"Gertakizun hauek eta azkenaldi honetan, Aralucerena aitzakitatz harturik egin dituzten detentzioak garbi erakusten dute preso izandakook zein arriskutan aurkitzen garen".

Goikoetxeak egina du denuntzia Juzgaduan. Berdin Itziar Martiarena eta bere ama Margarita Lizarazuk, Panizo sarjentoak golpeka erabili zituenak. Irulegiren kasuan ere

egin zen, baina oraindik ez dago ez-eren erantzunik.

Urriaren 1ean Udalak eginiko plenoan eskatu zitzaion 27an gertaturikoari buruzko bi denuntzi hoiek onartzea eta gauzak garbitzen ez badira, dimititzea. Baita goardia-zibilen aurrean garantiak eskatzea ere Herrian behar diren bilerak eta egiteko. Udalak baiezkkoa eman zien puntu hauei.

Gipuzkoako neskameen elkarte

Gipuzkoako Neskameen Elkartea sortu da honako helburu hauekin:

Neskameen egoera larriaz oharturik denok batuko gaituen antolamendu bat sortzeko premia ikusi dugu emakumezko talde batek. Izan ere gure bizimodua eta lanbidea hobetuko dituen erantzuna denon artean, taldean eta bat eginik, aurkitu behar dugu.

Beste lanetan ari diren emakumezkoen egoera baino askoz ere larriagoa dela gurea uste dugu.

- Gure arazoaz arduratuko den sindikaturik ez dugu: zigortzen gaituztenean bidaltzen gaituztenean eta abarretan ez dugu nora jorik beste edozein lagilek bezala.

- Inongo legek ez ditu gure lanak mugatzen, egoera oso desberdinean ari gara lanean, beraz, batzuk eta besteak.

- Ordurik gabeko lana denez gero gizarte, profesio eta emakume mailan lantzeko egokierik ez dugu.

- Nagusi-etxeokoa eta neskameen arteko harremanak ez dira berdinetik berdinerantz izaten, nagusikeriazkoak eta jauntxokeriazkoak baizik, zenbait aldiz.

Elkarte honen bidez gure lanerako behar ditugun baldintzak eskatzeko asmoa dugu eta Gipuzkoako neskamerik gehienetara iritsi nahi gure egoerari erantzun egoki bat emateko eta beste edozein langilek dituen baldintzerara gure lanbidea tajutzeko.

Gobernu Zibileraren eramanak ditugu Elkartearen arautegia eta baimenaren zai gaude une honetan.

Elkarte honen gizarte-etxea oraingoz Ibarra (Tolosan) Julian Gayarre kaleko hirugarren atean, lehenengo bizitzako eskuinean dago.

Antolaturik da, beraz, Gipuzkoako Neskameen Elkartea, lanbide honetan diharduten emakumezkoek beren premiei erantzun egoki bat eman diezaien.

Donostian 1976. urriaren 20an

BATZORDE ERAGILEAK

Maixu eta maixtren elkarte

Interino batzuen lanik ezatik hasi eta batzarre batzuk beren artean egin ondoren Elkar-te bat sortzeko asmotan dira eskoletako maixu eta maixtrak.

Urriaren 26an mahai inguru bat egin zen. Donostiako Deretxoko Fakultatean arazo honetaz. Pribatuetatik Segurora, interinoetatik Resu, Lizebtziatuetatik Sagues izan ziren mahai- an. Hoietatik kanpo PNN, eskola profesio- naletatik, nazionaletatik eta antikapitalista taldetik ziren mahai- an. Sagues eta Salsamen- dik zuzendu zuten elkarrizketa batipat.

300en bat irakasle bildu ziren batzarrerara. Ikastolako Irakasle Elkar-teak ez zuen mahai- an partetik hartu nahi izan. Eta batzarre hor- rretan ikastolako irakasle asko bazen ere en- tzule gisa bakarrik izan zen.

Euskal Herrira begira ezer gutxi aztertu zen. Dauden sindikatoetatik aparte maixu- maixtren erakunde edo sindikato bat sortu be- har zela esaten zen behin eta berriz.

Tolosa bailarako komertzio egituraren egoera

SIADeco taldeak berriki egin du Tolosa bailarari dagokion sozio-ekonomiko estudio lan bat. Lan hau hain zuzen, Tolosako Udalak eskaturik egin du eta honoko zati honetan komertzio egoera besterik ez da ukituko, hurrengo batetan industria egoera aztertzeke asmoz eta horrela azken batez, Tolosa bailarako sozio-ekonomiko analisis bat burutu ahal dadin. Noski, analisis hau ez da erabatekoa izanen, beste sail anitz azterketa honetatik at geratuko bait da; haatik agian, bi sailok dirateke Tolosa bailarak dituen garrantzitsuenak.

Bilara baten sozio-ekonomiko azterketa egiteko beharrezko da ekipamenduen analisisa egitea; era berean hirugarren sektorearen egituraz jabetzea. Erabat industriaturiko gizartean bizi arren eta hirugarren sektoreko gure neurri mailak eskasak izan arren, bistan da, bete bete hiruugarren sektoreran garaman bilakaera horretan murgildurik gaudela eta industria ondoko gizarte batetara goazela, hots, gizarte post-industrial batetara.

SIADecok egin lanetik ondorio guztiok atera ditugu irakurlegoarentzat interesgarri daitezkeelakoan. Kontutan har honoko lan hau ondorioetarik atera dugunez gero, datu konkretuak ematetik motz geratuko dela; haatik inork interesik balu, badaki nora jo.

Tolosa bailarako komertzio egitura bakana da, bere ardatz den Tolosak, bailara guztiko komertzio denda eta areto guztien erdiak baino gehiago bereganatuak bait ditu.

Zona honetako ekipamendu mailak eskasak dira, Goiherriko mediaren azpitik; kontutan har bailara hau beti izan dela ekipamendu neurritan eskasa eta defizitarioa.

Tolosa bailarako 8 herri besterik ez da bere zonako mediaz gain ezartzen, beste guztiak azpitik daudelarik.

Tolosa eta inguruko zenbait herri, (Billabona, Irura, Anoeta...) mediaz gain daude, egoera on batetan, ez ordea herriok beharko neurrian, Oriako Alegia eta Zizurkil hobeto daudelarik.

Bilakaera arloan, bailara hau ia orohar estankaturik dago. Tolosak bakarrik izan du bilakaera positibo bat beste herri guztiek negatiboa jasan behar izan dutelarik.

Bilakaera positiboa izan dutenek gainera esan daiteke gehiago izan dela azken 15 urteotan jasan duten demografia beherrakadari esker, komertzio ekipamenduen hobetzeari baino.

Bailara honek badu beste ezagugarri berezi bat; komertzio ekipamenduen chuneko 60 janari sektoreari dagokio. Ikusmira honetatik haatik, Tolosaren egitura askoz ere ekilibratuagoa da nahiz eta janari arloak lehentasuna daraman.

Bilakaera komertzio arlotan eta enplegu mailatan, oso geldia izan da. Estankamendua beraz, bai bailaran, bai Tolosa bertan ia erabatekoa izan da. Hau are na-

barmenagoa da chuneko jendetzarekin konpara badadi.

Oro har, azkenik, nahiz eta Tolosaren komertzio egitura ekilibrioazko eta interesgarri den, zeharo eskas gertatzen da bertan bizi den jendearentzat eta azken 15 urteotan, estankamenduan bizi izan da.

Bailarari buruz, estankamenduaz gainera, komertzio egitura eskasa salatu behar da, herri askotan oso beheiti delarik ekipamendu maila.

Erosleen artean egin inkestak, zenbait datu argitzaile eman ditu.

Lehenik, esan daiteke Oriako hibiaren goi aldera, Oriako Alegik mantentzen duela bakarrik, erosketak Tolosan egiteko joera. Etorkizunerako mantendu egingen da joera hau gainera, hurbiltasuna eta ekipamendu mailen gaintasuna dela bide.

Legorreta da Tolosak goi aldetik duen influentziaren muga. Egun, eta hortik gora Tolosaren indarra eskasa da eta komunikabideak hobetuz gero eskasago izanen dateke. Zona honetako jendearentzat, behin martxan jarriz gero, Tolosa ez da behar adina interesgarri.

Jendetza hori Tolosan gera erazteko, komertzio egituren eta bestelako zerbitzuen (irakaskintza, osagintza, jolas-bide, ikuskizun...) hobekuntza baten beharrez aurkitzen da Tolosa.

Behe aldeko zonari buruz, Irura eta Anoetak bat egiten dute Tolosarekin baina etorkizunean influentzia hau guttiagotu egingen da, herrixkok handitzen diren heinean eta Donostiak gero eta gehiago

eraginnen duen influentziapen.

Billabona-Zizurkil eta bereziki Andoain, Tolosaren eraginetik at daude, dagonko, dudarik gabe. Bailararen muga komertzio arloan batipat. Billabonan aurki genezake.

Tolosa ingurua da beraz herri honi lotuenik dagoen zona eta horko komertzioaz bizi dena baina era berean, hau da jendetzarik guttien dadukan zona eta agian ekonomiazko posibilitaterik murriztuenak dituen. Are gehiago Leiza bezalako herri inportantea, jendetzaz ere handituz doana. Tolosaren eraginetik aldentuz ari da eta aldiz, eskualde tiki baten buru bihurtzen ari da.

Haatik, etorkizun hurbil batetan, Tolosa buru eta zentro papera eginez arituko da komertzio arloan bederen.

Tolosarrei buruz neurri handi batez heuren herriaren zale dira. Halaz ere bada jendetza bat —bereziki goi erdi klasetako jendea— Donostiara joaten dena, batez ere honela ersketak eta jolas aldiak batera izan ditzaketelako bai— eta “snob” giro batetan ibili, hontara oso emanak direlarik.

Etorkizunari buruz, komunikabideen hobetzeak ez dirudi egoera hau asko aldatuko dutenik. Halaz ere SIADecoren iritzi joera handiagotu egingen da, Tolosako komertzioaren kaltetan.

Orotara ikus daitekeenez, ezin izan daiteke oso optimista Tolosako komertzioaren erakarpinari buruz. Are gehiago aspaldi honetan izan duen bilakaeragatik eta Donostiak eta beste zentro batzuek egingen dioten konpetentziagatik.

Zein dira hartu beharrezko neurriak? Zentro Komertzial batetan pentsa ahal daiteke epe motz edo erdi batetarako? Zer merkatu izanen luke eta indarrik bai ahal luke bertako eta inguruko jendea kanpora ordeztu, bertan gera erazteko?

SIADecoren iritzi erantzuna Tolosa ko komertzianteen eskuetan dago baina esan behar da —apriori eta behar bezalako estudio sakonik gabe— sinets daitekeela honelako proiektu baten balioan.

PERTUR: hiru hilabete

Uztailaren 23an bahitu eta izkutatu zuten Eduerdo Moreno Bergaretxe "Pertur". Geroztik ez da ezein berririk eta aztarrenik.

Honelako gertaera zigorgarrietan eginahalak egin behar lituzketenak gehiegi saiatzen direnik ere ez dirudi. Hauzitegietan ez dirudi kontu haundirik eskatzen denik. Poliziak ere ez dirudi kontrolik, etxe-miatzerik eta jende-harrapatzerik egin duenik. Ez alde batean eta ez bestean. Azkenekoan, berriz, lehenengo gauen hasi ziren jendea detenitzen, nahiz eta heriotze hoiekin zerikusirik ez izan. Bi Estaduetako Gobernazioko ministroak bildurik agindu zo-

rotzak eman dizkie bi aldeetako poliziei.

Perturrengandik hasi eta honera mila triskantza egin dute eskuindarek. Jurramendikoentzat ez zen zigor haundirik izan. Geroztikakoak ere libre dabilta. Jendearen bistan eta hain nabarmen ez ditzake edo nork egin honelako basakeriak.

Basakeria hoi en lekukorik bada nonahi, baina Donostian eta Durangon dozenan hamairu.

Hain aldera karga haundia duen administrazioa ezin daiteke zuzena izan. Alde batera hain iraulia den agintaritzak ezin dezake zezentasunik ezar. Herriak bere sentimenduk eta bere iritziak garbi agertzen ditu. Eta administrazioaren sentimendu eta iritziekin bat egiten ez duen Herria ez daiteke zigortu.

Erasopean bizi den Herri honek "Pertur askatu" hotsegiten du oraindik. Gaiztaginak harrapatu, epaitu eta zigortu behar dutela esan nahi du.

Dena den Pertur izkutatu zuten, baina berorrek hainbeste aipatzen zuen ezker abertzalearen partidua hezurmamitzen ari dela dirudi. Ezker abertzalearen partiduak beharko lituzkeen baldintzak aztertzen ari dira herri-mailan.

Izan ere demokrazia burges baten atarian izan gaitezke. Egoera berri horretarako beharrezkotzat jotzen dute ezker abertzalearen partidu zabal bat.

Baina partidu hau sortzeak ez du borroka harmatuaren premiarik baztertzen eta ukatzen, nahiz eta partidua bera lan eta erantzunkizun horretatik libre geratu.

Partidu honen ameslarietako bat izkutatuaz partidu honek atzerapen haundia izan zezakeela uste zutikeen. Baina ez. Aurrera doa ezker abertzalearen partidua●

zeruko
ARGIA

EUSKALDUNON ALDIZKARIA
lehenengo
oraingo
eta
betiko
astekari euskalduna

HERRIAK HERRIARENTZAT
EGINA
EUSKAL TALDE GUZTIENTZAT
ZABALIK

HARPIDETZA

Barruan.....	600	pezta
Korreo batasuneko herrietan	700	
Atzerrietako beste herrietan	1.100	
Airez	1.700	
Salmenta (ale bakoitzeko)	25	

Zeruko Argia
Okendo 22
DONOSTIA

Jaun-andreok: astekari hau astero nahi nukeela adierazi nahi dizuet orri honen bidez.

Izena.....
Deitura.....
Helbidea.....
Herria.....
Prob.....
Adina.....
Ogibidea.....
C/C. Nom:.....
Zenbakia.....

XABIER AMURIZA kontu zaharrak berritzen

Bertsolari bezala ezagun egiten ari zaigu Xabier Amuriza. Beharbada "Gogor" diskoan entzungo zenuten bere abotsa; geroago Zamorako gartzelan idatziriko bertsoak eskuz esku ibili ziren; orain zuzenean entzun diezaiokegu. Duela urtebete baino gehiago kanporatu bazen ere, barruan igarotako urteez ihardutea normala da.

ELIZA EUSKALDUNA ETA HERRIKOIA NAHI

— 1969ko maiatzean harrapatu gintuzten. Bost apaiz geunden Bilboko obispaduan gose greban: Nikola Telleria, Gabika, Kalzada, Naberan eta ni. Garai gogorra zen hura; "Ley de Bandidaje y Terrorismo" atera berria zuten eta izugarritzko errepresioaldia erori zen gure Herriarengana. Gose grebaren motiboak hauetxek izan ziren: alde batetik, Euskal Herrian eskubide oinarritzkoenak falta zirela; bestetik, Elizak ez zuela ezer egiten hori aldatzearentz. Orduan Bilboko apezpiku zen Zirarda ere inbitatu genuen gose greban has zezan.

Borroka hau lehendik zetorren. 1968ko azaroaren 4ean hasi eta 25 egun 60-70 apaiz egon ziren Derioko seminarioan sartuta. Ekintza honen helburu nagusiak hauetxek ziren: Euskal Herrian zegoen Eliza arrotza salatu eta Eliza euskaldun eta herrikoi baten alde ateratzea eta, era berean orduan apezpiku zen Gurrupide kendu eta bertan aukeratutako bat jartzea. Poliziek, ahailegin guztiak egin bazituzten ere, ez zuten lortu Derion sartzerik. Hurrengo urtean ordea, sartu ziren, bai Bilboko obispaduan.

— Barruan geundela borroka haundia izan zen poliziaren eta Elizaren artean. Gu han geunden, bakarrik, poliziez inguraturik. Azkenean, hiru egun eta erdi generamatzala gose greban, gauez sartu eta Komisariara eraman gintuzten.

Hiru egun Komisarian, gero Basaurira eta beste hiru egun barru juizio itxia Burgosko Militar Hautzategian. Gose greba eta haren helburuak esplikatzen zituen agiria ateratzea "rebelión militar" kontsideratu zuten eta "Ley de Bandidaje y Terrorismo" aplikatuz, Gabika eta Naberani hamabi urte ezarri zizkieten eta beste hiru-erdi hamarna urte. "Uste dut han pasa zikigutela lehengo faktura guztiak", dio Amurizak.

Juizioaren ondoren hogeitun egun edukituzten Basaurin eta handik Zamorako gartzelara eraman zituzten.

— 1968an ipini zuten gartzela hau apaizentzat. Gabika izan zen lehen presoak,

geroxeago Felipe Izagirre. Gu han sartzean zazpi-zortzi lagun bildu ginen: gu bostok, Garcia Salve eta Etxabe; hau Solsonan dago oraindik; 50 urte ezarri zizkioten, gero 30era jetxi bazizkioten ere. Gabika eta Naberan duela sei hilebete irten ziren, Kalzada orain dela gutxi eta Telleria berriz, joan zen urteko apirilean atera eta urrian hil zen. Sei urte pasa zituen gartzelan, hoietatik sei hilebete Carabanchelgo ospitalean. Oso gaixo zegoen, baina kondena guztia bete arte ez zioten irteten utzi; 'libertad condicional'ik ere ez zioten eman.

GARTZELAN ERE BORROKAN

Gartzela txikia baina entzutetsua izan da Zamorako hau: gose grebak, motiña, ihesegiteko zuloa... 1969ko urrian izan zen lehen gose greba, Andoni Arrizabalagaren juizio zela eta. 1971an, urtebete eta gehiago gartzela azpitik pasatzen zen zuloa egiten pasa ondoan irten baino egun batzu lehentxeago, zaintzaileek antzeman zuten nonbait zerbaite gertatzen zela eta zuloa deskubritu zuten.

Baina borroka jarraitu zen 1973. azaroan motiña eta ondoren gose greba egin ziren, Zamorako gartzela "concordataria" kentzeko eskatuz.

— Guk ez genuen pribilegiarik nahi, berez Zamoran egotea pribilegio ez bazen ere. Geure buruak preso politikotzat jotzen genituen eta handik atera eta besteekin elkartzea eskatzen genuen.

Hamahiru egun gose greban zeudela, Carabanchelgo hospitalera eraman zituzten eta han astebete eduki.

— Uste genuen gure helburua lortu genuela eta gose grebaki bukaera eman genion. Baina hartu eta berriro Zamorako gartzelara eraman gintuztenean, lehendik esanda zegoen bezala, berriro gose grebaki ekin genion. Oraingoan hamasei egun egin genituen eta nahiko hondaturik geundenez gero, gose greba uztea erabaki genuen.

Gose greba egitea izugarritzko gaiztakeria da nonbait eta lau hilebetez zeldatan egotera zi-

gortu zituzten.

— Neguak bete bete harrapatu gintuen zeldatan; ikaragarritzko hotza pasa genuen, baina hau ez zen okerre: kanpoan gertatzen zenaren berririk ez genuen izan lau hilebetez, erabat inkomunikaturik egon ginen. Ondoren gartzela asko gogortu zen. Sei presorentzat hiru zaintzaile genituen orduoro gure gain, eta tarteka beste hiru edo.

Goiko hoiak bazekiten zertan ziharduten. 1972tik aurrera ez zuten apaiz gehiago sartu Zamorako gartzelan.

— Bururatu zitzaion hara joaten zirenak txartu egiten zirela. Gu bakar bakarrik edukitzen saiatu ziren; horrela kontrola ere hobeto gorde zezaketen.

Hala eta guztiz ere, Zamorako gartzelan borrokari jarraitu zitzaion 1974ko abenduaren 11an, Euzkadi guztiko huelga orokorra zela eta berriro ere gose grebaki ekin zioten. Berdin "Tupa" eta Otaegi epaitu zituztenean ere. Egundun haietan kanporatu zuten Amuriza. ●

ELIXABETE GARMENDIA

MIGUEL CASTELLS ustekabeko bisitariekin

Goizeko bederatziak edo hamarrek aldera hasi zen guztia. Madrildik zetorren "Costa Vasca" deritzan trenean. Emaztearen berebilean exeri orduko, leihatilatik bere plakatsoa erakutsi zion polizia batek. Bestaldetik zegoenak, berriz, agiriak eskatu zizkion.

"Hator gurekin" esan zioten. "ETA-rengatik ala amnistiarengatik"? erantzun zien. "Madrilen zer egin huan heuk jakingo duk".

Miguel Castells Madrilen izan zen beste 9 lagunekin, amnistiararen aldeko mahai inguru batean. Complutense-ko unibertsitatean 3.000ren bat entzule bildu ziren. Bi baldintza jarri zituzten harutz joateko: nazio bereziko talde bezala onartzea eta inork politikazko programarik ez agertzea.

Bi ordu inguru iraun zuen hark. Euskaldunak mintzatu ziren lehenik. Baimen guztiekin antolatutako mahai ingurua zen. Hala esan zieten eta hala zirudien.

"Kalabozora jetxi ninduten, dio Castells-ek sei polizi buru zen kabo batek, erantzeko agindu zidan. Kantzontzilo hutsetan geratu nintzen. Berrito janzteko baimena eman zidaten, baina zapata-lokarrak, betaurrekoak, erlojua, mukizapia eta abar beraiek jaso zizkidaten. Nere katarroaren eta mukien ezaugarri nabarmen ziren doministiku batzuk egin ondoren, eskuratu nuen mukizapia".

"Kalabozoan batera eta bestera, etengabe, ibili ondoan aldameneko gelara eraman ninduten. Juan Mari Bandresekin topo egin nuen. Besarkatzen ez ziguten utzi.

"Eguerdiko hamabiak ziren. Kotxe haundi banatan sartu eta aurrera. Burgos inguruan bazkaldu genuen sei poliziren erdian.

"Handik Burgosko komisartegira eraman gintuzten ziztu eta zarata haundiz.

J. M. Bandres berehalaxe askatu zuten. Hura ez bai zen amnistiararen aldeko mahai hartan izan. Eta eraman zuten Dodge-Dart-en Donostiara ekartzeko boronda-

tea agertu zioten. Miguel Castells Madril aldera eraman zuten.

Amnistiararen aldeko mahai ingurura Donostiatic nor joan ziren jakin nahi zuten. "Euskaldunenganako gorroto izugarria agertzen zidaten" dio Castells-ek. Nafarroa ez da Euzkadi esan omen zion batek. Beste batek, berriz, espainolak ez bazerate, kanpora joan beharko duzue eta abar.

Gaueko 12etan lotara bidali zuten nahi zuen lekuan lo egin zezala esanaz, eta hurrengo egunean, urriaren 20an, berriro itzultzeko aginduz.

"Esandako ordua baino beranduago iritsi nintzen, Orden Publikoko Hauzitagian eta Abogaduen Elkargoan lanean ibili nintzen. Ez zeuden gozoak. Hurrengo egunean 10,30etan Hauzitegira agertu behar izan nuen".

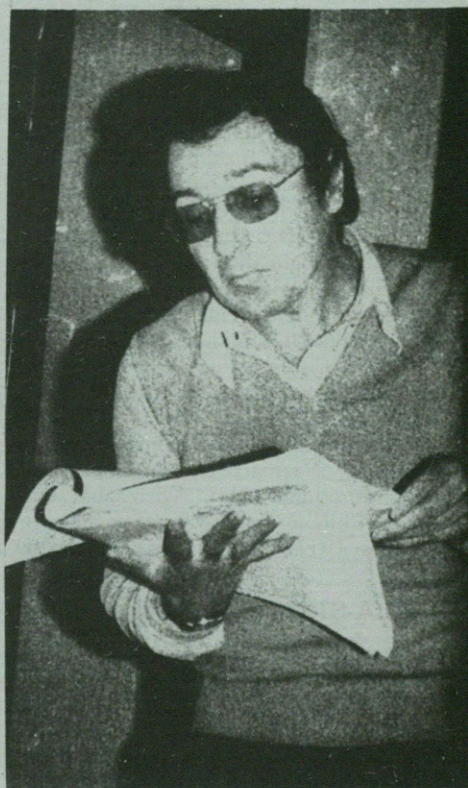
"El juzgado ha dictado auto de procesamiento acordando la libertad sin fianza" aditzera eman zioten lagunak.

Honelako neurriak nola har ditzaketen ezin zaio sartu Miguel Castells-i. Izan ere egunero egiten dira Alderdi politikoen batzarreak, honelakorik ezer gertatu gabe. Komunikabideetan lasai ematen da batzarre hoietan esan denaren berri.

Euskaldunok gure espexeratu, atzerriatu eta detenituen berri ematera Madrila joateak sutu egin dituela dirudi. Kontu hau ez dadila Euskal Herritik kanpora zabaltu, nahi dute dirudienaz. Aipatzerik ez den gai bezala jarriko dute, agian laster.

"Baina gu ez gara geratuko. Atzo Madrilen ginen, gaur Italiako hiri haundi batean. Atzerriatuak dauden leku guztietara joango gara, muga guztien gaindi. Espetxeratuak dagoen txokorik urrunenari hurbilduko gaitzaizkio. Erabateko amnistia osoa lortu arte ez gara geratuko, nahiz eta bidean oztopo askorekin topo egin", esan digu Miguel Castells-ek.

Izan ere arazo honetan ere bakarrik gertatzeko arriskua dugu euskaldunok. Espai-

niako zenbait partidu amnistia nahiko zabal izan delakoan dago. Eta besterik gabe Gobernuarekin nahiko harremanik badu.

Euskal Herriarentzat, ordea, amnistia iseka bat izan da. Gazte asko dugu oraindik espexean usteltzen. Amnistiararen premiarik haundiena zutenak barruan geratu zaizkigu. Eta borrokari gogorenez espexek betetzeko arriskuan bizi gara.

Atzerrian ere jende asko dugu. Herrian bizitzeko eskubidea badute. Bestalde, herriak ere horrenbeste jende faltaz, galar handia du. Etixeratzeak eta herriratzeak ere nahiko buruhauste badu ordea eskuindar harmatuek honelako pikardiak egiten dituzten lekuan.

Lantegietan ere, inon baino amnistia behar handiagoa da gure artean. Amnistia lortu arte ez genukeela bozketara inor joan behar idazten zuten Z. ARGIAN Karlos Santamariak. Pentsatzekoa da. Eta ondo gainera.

M.A.

deportes

Jator jantzi
nahi baduzu

kirolak

Avda. España, 4
DONOSTIA

ELA-STV BERE

III. KONGRESUAREN AURREAN

Bigarren bilaldia

Bai. Notizia konfirmatu da. ELAren III. Kongresuko 2. saioa 30 eta 31ean egingo da Eibarko Astelena pelotalekuan.

ELA-STVren Bizkaiko "Union Regional"eko egongela batean bildu ziren kazetariak hil honen 22an. Bilkura honen egitekoa D.G.B aleman sindikatuak ELA-STVri egin dion ikustaldiagatik eratu zen prentsa aurrekora joatea zen. Honen ondoren, Madridera joateko asmotan ziren UGTkin hitzegitera.

D.G.B.n aldetik, nazioarteko Departamenduko ordezkari bi etorri dira: G. Christofersen eta O. Erwin eta STVn aldetik, Idazkari Nagusia den Alfontso Etxeberria, Nazioarteko Harremanetarako arduraduna, Alex Agirrezabal eta, Talde Ekileko batzu. Prentsa aurreko honetan UGTko bi militante ere izan ziren.

ELA-STVkin hitzegitera

gatoz

Euskal Herrira etortzerakoan, beren helburu nagusia, euskal sindikatoarekin eta bertako militanteekin elkar hizketak egiterakoan, euskal langileen arazo bizienak ezagutzea izan da.

"Langileekin hitzegin dugunean —zioten— oso interesatuak ginen Herri honetako egoeraz. Orain egin dugun be-

zala euskal langileekin zuzen zuzen harremanak izanez gero beste prisma erre-al batetik ikusten dira euskal langileen arazoak. Harriturik geratu gara entzun ditugunez".

Ez da kanpotik euskal herriko arazoa hain biziki ikusten eta konprenitzen

Euskal langilegoak bizi duen zapalke-ta bikoitzagatik, inpresio handia hartu zuten. *Beraiek ziotenez "ez da kanpo-tik, euskal herriko arazoa hain biziki ikusten eta konprenitzen"*. Ikusten denez, bertara etorri arte, herri txikiak eta, arrazoi gehiagoz, zapalduak, ez dute herri handiek duten aukera nazioartekotasun mailan beren bideak denen aurrean jarri eta inposatzeko. "Horretxegatik dira hain garrantzitsuak —era batean behintzat— beste sindikatoen bidez, nazioarteko langilegoarekin loturak estuagotzea", esan zuen Erwin jaunak. Era honetan, oso interesgarria deritzagu, euskal langile organizazioa Europa eta mundu guztian, onartua izateari.

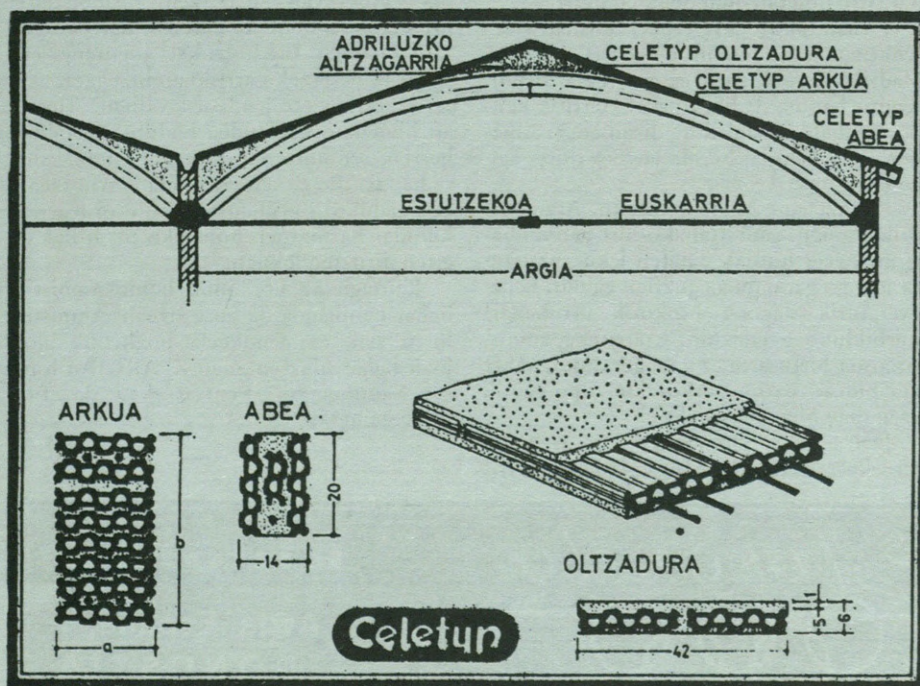
Prentsa aurrekoa bukatu eta gero,

ELA-STVko Prentsa alderdiko arduradunak, Eibarren egingo den Kongresore berri eman zigun. Bertara, prentsa eta irratietako jendea inbitatuak izan ziren, aurretik prentsa aurrekoak izan zuen harreragatik eskerrak emanez.

ELA-STVko ordezkarietatik aparte, Kongresora joango diren delegazioak hiru mailatakoak dira, hots, Europako eta Munduko sindikatoak: CMT, CES, CIOSL eta munduko adar profesionale-takoak, alde batetik. Bestetik, estatu mailan dauden organizazio sindikalak: CCOO, USO, eta UTG. Katalunyatik, bereziki, SOC joango da. Azkenik, Euskal Herriko indar sindikal eta politiko guztiak. Momento historikoa Euskal Herriarentzat. Euskadin maila honetan gerra ondoren egingo den lehena.●

J. LARRAÑAGA

AZKAR - MERKE - ONDO

● Etxeentzat, lantegientzat, iluluentzat, kirol-lekuentzat, eliza, zinema, pelotaleku, almazen eta abarrentzat zeramikazko gailak edo estalkiak prefabrikatzen dira.

● Arku tinkatuak eta sabalarentzat ha-beak.

● Nahi diren bezalako eta neurriko ohol-tzadurak. Lata matxenbratuak baino ho-beak eta jartzen errazagoak.

● Zernahitarako del ezazu leku haueta-koren batera:

Exklusiba:

CUNCHILLOS-LEACHE, S.A.
Iturralde y Sult, 11-6. dcha.
Teléfono: 233400 - Pamplona

Ordezkariek:

ARABAN: Exclusivas Serrano: Portal de Arriaga, 14-bis-5.º - Tel. 243344 - Vitoria.

GIPUZKOAN: Mendizabal-Unanue: Mayor, 1-bajo - Tel. 358678 - Andoain.

NAFARROAN: Gabino Ochoa de Eribe: Carmen, 34-2.º Izda. - Tel. 211440 - Pamplona.

BIZKAIA: Jesús de la Maza: Machín, 5-bis-5.º C - Tel. 4327266 - Bilbao-12.

LOGROÑO: Felipe Agorreta: Avda. Santiago, 5 - Tel. 645134 - Viana (Navarra).

EIBAR ALDEAN

ABERTZALE TALDE GUZTIAK BILDURIK

Herri komiteak eratu beharrez

Urriaren 24ean, Eibartik hurbil, abertzaleen biltzarrea eratu zen.

Hirurehundaka pertsona guztiz. Erdiak inguru talde, mugimendu edota alderdiren bati atxikiak, eta gainerakoak independente jendea. Gazteak erruz, ezker-ezkerrekoak gehienik, adineko jendea ere inoiz baino gehiago azaldu bazen ere. Dena den, euskal abertzalegoaren sigla sorta osoa errepresentaturik zegoen, inork inongo errepresentatibitaterik agertu ez zuen arren.

Eibarko abertzaleen arteko biltzarre honen helbururik behinena, herri mailako "mahaia" edota "herri komitea" eratzea zen. Herriz herri eratu-ala, gero "Herri Asanblea" osatu nahi asmoz.

PPA-ren protagonismoa

Hastekoz, aurpegirik erakutsi ez zuten bi gaztek, ordu erdi inguruko irakurraldi bat eskaini zuten, P.P.A. (Partido Popular Abertzale) delakoaren programa oso eta orokorra agertaraziz.

Irakurketa astuna gertatu zen, "planfeta" kutsukoa, eta talde jakineko baten protagonismoaren inguruan. Ez zirudien, bestalde, programa hura han bildurik zen jendearentzat propio burutua zenik. Alde batetik, erabat erdaraz irakurri zelako; bestetik, zenbait presupuesto (independencia, esaterako) "bigundurik" (liberación nacional) azaldu zen, horrelakorik nahiko superaturik duen publiko baten aurrean. Horrez gainera, hainbat mugimendu aipatzean IAM eta LAB aipatu zituzten, LAK adierazteka, Eibarren LAB esistitzen ez duelarik, eta bai, ordea indartsu, LAK.

Jendeak, Bilbo aldean taxaturiko diskursoren bat irakurri ote zen susmoa ateratu zuen.

Behetik gora

Zenbait, "mahaia" biltzarre berean izendatzearen alde mintzatu zen. Beste zenbaiten ustetan, ordea, behar zen jende berria sartu, jende arrunta prestatu eta

girotu, behetik gora indarra sortaraziz, eta talde politikoetatik aparteko jendea kontutan hartu.

Zentzu honetan, politikaren atariko joku honetarako jende independenteak duen prestasun eta ohitura urria nabarmen ikusi zen bai eta, era berean, era guztitako jendea giro honetara mentalizatu beharra ere.

Azkenik, herriko elkarte, bazkun eta antolamenduetan sartuak dauden pertsonak behar luketela mahaian parte hartu, aho batez onartu zen. Herri mahaian parte hartze hori ez litzateke ezelango elkarte edo talderen batetako ordezkari ezagun gisa izango, pertsonalki baizik, baina hango eta hemengo partaide izango denaren aldetik bai, ordea, herri mailako bategarile bezala.

Garbi jokatu

Moderatzaile espontaneo baten zuzendaritzapean, elkarrizketa irekia suertatu zen. Emakume batek, ordurarte hitz bat bera ere euskaraz ez egitea salatu zuen. "Efektibotatearen" atxakiaz erantzun zioten haserako irakurleek, biak euskaldunak, gero ikusiko zenez. Jendea, ordea, kontra ateratu zen, inon egitekotan abertzale biltzarre batetan behar zela euskaraz hitzegin, eta, zoritxarrez ulertzen ez

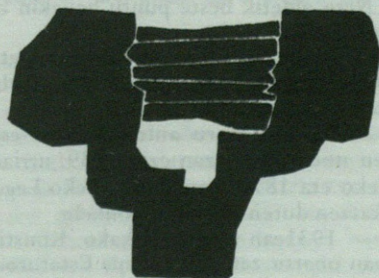
zuenik bat baino gehiago zegoenez gero, beharrezko itzulpena ere egin zitekeela, nahiz eta bileran apur luzatzea gertatu. Aurre gehiago, euskaraz ez dakiten abertzaleek ondo asko ulertzen eta onartzen dutela, besteek euskaraz egin beharra. Geroztik, elkarrizketa euskaraz zein erdaraz egin zen.

Talde politikoen jarrera aipatzean, berriaz, batzarkide batek "honradez" delakoa eskatu zien guztiei. Hots, behar litzatekeela talde eta alderdien barne interesak oraingoz baztertu, eta herri mailako komiteak eratzen elkar lanean saiatu.

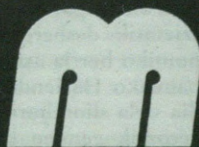
Erakunde falta

Ondorio gisa, erakunde antolakuntza falta ikaragarria sumatu zen. Baina, bestetik, baita talde abertzale guzti guztiak elkarrekin biltzeak suposa dezakeen urrats handia baliotu ere.

Edonork badaki, haseran jendeak pertsonalki parte hartu arren, pertsona hoi-en atzean talde konkretu batzuek daudela nahita ez, eta, azkenean, indar hoiak noiz edo noiz topo egingo dutela elkarrekin. Baina, oraingoz, behintzat, herri osoaren termometro izango den "mahaia" mamitu nahi litzateke, eta berau ez dateke, horratik, lorpen txikia.●

kirolzaleen zerbitzutan

miner donostia

☎ 41 22 72

MANUEL ESCUDERO "regimen" etik kanpora

"Comisión para un Régimen Especial para Guipúzcoa y Vizcaya" delakoa utzi dudalako nere iritzia eskatu dit Zeruko Argiak. Gauzak nolá diren agertzeko aukera ematen dit, beraz; batzorde horretako ihardunaldien berri zergatik herriari ez aion eman ez dakit. "Materia reservada" ezartzeko aukera ematen dio Gobernuari lehendik ere nahiko estua den Legeak, baina Legera jo beharrik gabe isildu ditu Batzorde Berezi honetako eztabaidak. Watergate hauziaz Donostian botatzen ari diren zineak argi ditzala agintariak nahiko nuke. Aginteari neurriak hartzen ikasbide ona ematen digu Ipar Ameriketak. Bina goazen harira.

AZTERKETARAKO BATZORDEA

Aztertze sortu zen Batzordea. Ez tratuturako. Administrazioako batzuk eta Euskal Herriko zenbaitek osatzen zuten Batzordea. Dena den genekiena esateko eta ez genekiena jakiteko asmoa genuen batzuek. Helburu jakinak genituen:

1) Nahiz eta Euskal Herriarentzat erantzun egokirik ez aurkitu, geroko tratuturako argibideak aurki zitezkeen, genekiena esanaz eta ez genekiena jakinaz.

2) Guk, probintziako Haziendaz, irakaskuntzaz, autonomiaz eta abarrez emandako arrazoen aurrean Administrazioak zer jarrera zuen ikusi.

3) Autonomiaren planteaketak eta baita gaurrengungo antolamendu berrikerabide egokia eman zezaketen ihardunaldietan, Institutoan eta jende ikasiaren artean bait ziren.

4) Betaz, alde eta moldez eta, luze-zabalean aztertu zitezkeen euskal arazoa; tratu batean izan ohi den tirabirarik gabe. Gero egin beharko zen tratuturako datuak lortuko genituen gainera.

Nere aldetik beste puntu hauekin zirikatzan nuen:

— Euskal Herriko lau Probintzietara zabaltzeko behar zen Batzordea, bi probintzietara bakarrik mugatu gabe.

— 1839ko Foru antolamendua eskatzen nuen. Hori izan ezik 1839. urriaren 25eko eta 1876. uztailaren 21eko Legeek eskatzen duten Foru konponkera.

— 1931ean Errepublikako Konstituzioan onartu zen Autonomia Estatutua ere ondo aztertzeakoa zen.

— 1937. Bizkairi eta Gipuzkoari kendutako Kontzertu Ekonomikoa itzuli eta 1977. Arabak berea berritu behar duenean, honekin batera Bizkaiak eta Gipuzkoak tratua egin.

— Batzorde hau euskal arazoa aztertze baldin bazen, euskal arazoa bere luze-zabalean aztertu behar zuen.

Izan ere Euskal Herriaren arazoak zain zaharrak ditu eta ondorio negargarriak.

Guzti horren berri eman izan diet Gobernari eta Erregeri.

Baina gure Herria jasaten ari denak bakarrik ez du soluzioa eskatzen. Hil ala biziko larria bizi du gure herriak eta badaki bere baliorik haundienak mende honetan galdu ditzakeela.

BAINA ALFERRIK

Euskal Herriaren batasunik ez zuen inola ere onartzen Batzordeak. Ezta lan hauetan Araba eta Nafarroa sartzerik ere. "Juntas Generales"ei buruzko lanaren azkenean eskari bat sartu zen Gobernuak egokiera duenean azter dezan. Kontzertuari buruzko eskaririk ere ez zen onartu. Are okerrago, ene ustez, beste bi Probintzietatik desberdina den harreman ekonomiko berria asmatu da Euzkadi eta Espainiako Haziendaren artean. Oker haundia dela diot hori, izan ere 1878. urteaz geroztik genuen batasun lokarri bakarra hautsi bait da honela, hiru Probintzien

tzat.

Eta zergatik? Ez, ezjakintasunagatik noski, herriko gehienak duten batasun kontzientziaren eta autonomi nahiaren berri neuk eman bai diot Gobernuako ministro bati baino gehiagori. Eta guzti honetan separatismoaren aztarrenik ez dagoela badakite ongi Madrilen, zentralismo separatzailearen kaskagogorkeriaz bakarrik indartzen eta zabaltzen bait da separatismoa.

Autonomiazko Euskal Estatutarako eskaintzen nituen hamaika baldintzak ere ez dira onartuak izan, bi Probintzietarako ekonomi erregimen berezia ontzat eman bait da.

Egoera honetan ezin nezakeen gehiago irauten. Erabaki berdina hartu zuten euskaldun gehiagok ere. Han egin lanek eta han ikasitakoek ezer balio ez dutenik ez dut esan nahi. Gero ere datuak beharko ditugu autonomi antolamendu baterako.

AURRERA BEGIRA

Esperientzi horretatik ondorioak ateratu behar dira etorkizunerako erantzun bat presta dezagun.

Nere ustez Udaletxeak eta Diputazioak berritu behar dira, hauteskunde bidez. Hori ezinezko baldin bada, oraingoz, bi-enbitartean probisionalki Batzorde Eragile bat izendatu behar da.

Batzorde Eragile edo Udaletxeetako agintari berriek oso premiazkoa den Euskal Ikaskuntza edo honen antzeko zerbaite berri sortu beharko lukete, 1924. Gasteizen egin ez zen Autonomia Biltzarreko lanak presta ditzan eta herrian baina Biltzarrea baino lehen.

Hor burutuko litzateke gero Udaletxeek elkarrekin bildurik zuzendu edo onartuko luketen autonomia estatutua.

Berehala hartu beharreko neurriak ere badira: kulturari, euskarari, irakaskintzari eta orden publikoari buruz. Eta Foru garaian ziren Mikelete, Miñones eta Forales deitu erakundeak berritu beharko lirateke.

Kontzertu Ekonomikoa lehen bait lehen eskuratu behar da. Horrekin batera bake-giroa sortuko lukeen amnistia osoa.

Eta "ismo" guztien gainetik denon elkartasuna gauro munduari dagokion autonomia lortu dezagun. Europa Batua zaidugu. BATASUNA da herriaren oihua.

Eta azkenik Junta Generalen egitekoa mugatzeko ez da inor Gobernuak, hori forutasunaren aurka dago.

Baina gai hauek denak zertzeko Biltzarre bat egin behar da lehen bait lehen.

1922. Gernikan agertutako nahi hari eta 1924. Gasteizen egin asmo zuten eta Diktadurak galerazi zuen autonomi Biltzarreari lotuko ote gataizkia? Hel diezaiozun egudo.

IRUINĒTIK

HITZ GARESTIAK

Irailaren 27koak badu oraindik ere ondorio-rik. Hil horren 19an Iruiñen egin zen Amnistia-
ren aldeko bileragatik 250.000 pezetako multa
bana ezarri die Gobernadore Zibilak Juan Kar-
los Lasa eta Patxi Zabaleta eratzailerei eta
200.000 pezetakoak Jabier Urroz, Migel San-
cho eta Felipe Gurrutxaga hilariei. Zigor hauen
arrazoia: "haber incitado a secundar la jornada
de lucha del día 27" eta oihu "subersivo"ak e-
giten eta talde politikoei izenpeturiko paperak
zabaltzen uztea izan da.

Zigortuek kazetaurreko batean azaldu zute-
nez, egin duten errekursoan ez dituzte salaketa
hoiek deuseztatu, zigorra bera baizik, "Euzka-
din bizi garenek zoritxarrez ongi ezagutzen di-
tugun erabaki politiko hoietaiko bat delako eta
nork bere iritzia azaltzeko eskubidearen aurka
doalako". Egungo legeriaren arauera ezarritako
multarik ez dutela onartzen diote, eta multa e-
rrespioaren beste bitarteko bat besterik ez de-
la, legearen barruan eta legez kanpo zer dagoen
garbi ikusten ez den momentu honetan.

Irailaren 19ko hori izan da azkenaldi hone-
tan utzi duten bilera bakarra. Harrez gero uka-
tu egin dituzte baimen guztiak.

Bestalde, AoiZen 10.000 pezetako bi multa
eta 12.000 eta 15.000ko bana ezarri dizkie lau
gazteri, irailaren 27an manifestazioan ibili zire-
lako edo.

TORFINASA: DEMOKRAZIA REN TORNI LLOAK

Eta bada 27koarekin loturiko beste berri
bat ere. Torfinasako langileek beren lankide
den Angel Matínez Gonzálezi egun horretan gri-
sek egin ziotena salatu dute agiri batean. Ber-
tan esaten denez, poliziek jende multzo bati se-
gika zihoztela, harrapatzerik lortu ez zutene-
an, inguruan aurkitu zituzten autoetan golpeka
hasi ziren. Angel Martínezi besterik gabe kotxe-
ko atea ireki eta joka hasi zitzaizkion, eta ez
zioten kasorik egin bere alabari, min haundia e-
gin zezaioketela adierazi bazien ere, bere aita
bizkar-hezurretik gaizki baitago.

Gertakari hauek berritu ez daitezen askata-
sun politiko guztiak lortu behar direla dio Tor-
finasako langileen agiriak, beste gauza batzuen
arteane.

AUTONOMIAK IZOZGAILURA

Enrique Mugica - esana

Postarien greebagatik oso berandu har-
tu dugu MUNDO aldizkariaren 1894 zen-
bakia. Baina hala eta guztiz ere balio ber-
bera du bertan agertzen denak. Valencia-
ko "Coordinación Democrática" bilkura-
ri buruz, batez ere Enrique Mugica donos-
tiarra ospetsuak esandakoak.

Lehendabizi Pais Valencia-koek Esta-
tuaren eraketari buruz proposatu zutena -
ren kontra gure Enriquerik erotuta zeude-
la esan zuen. Errespetu gutxiago izatea ez
da erraza.

Beste une batean hau esan omen zuen
nazionalidade arazoa tratatu zenean: "las
autonomías ha de quedar en el congela-
dor". Marisa Ortega valenciarrak gainera-
tzen zuen: "Que es la manera de explici-
tar la tradición antiautonomías del PSOE
y otras fuerzas de "oposición" centralis-
tas que ya iniciaron en 1931". Emakume
kazetari honek badaki ondo historia, eta
itsuturik ez baleude beste askok ere ho-
rrenbeste jakin behar luke.

Dirudienez Enriquerik izozgailu batean
sartu nahi ditu nazioen autonomi goseak.
Katalan Herrialdeek, hiru Espainiako Es-
tatuan, askok hau ere ez bai dakite, Carri-
lok berak ere ez, aurreko MUNDO baten
elkarrizketan esan zuenaren arabera, bere
autonomiak izozgailuan sartzeko gogoaz
ote daude ba? Komeni dela edo erantzun-

go du besteak, baina komeni nori? Gali-
ziarrak ere ez daudela horretakotan esan-
go nuke.

Harrigarriena Enrique Euskal Herriko
semea izanik, astakeria hori esaten ausar-
tzea da. Donostian joan diren asteetan i-
zan diren kalejiretan ez da ibili, edo egur-
kadaren batek ez du berotu. Gure Herria
irakitan, ikaratan, berotan eta txingarretan
dagoen momentuan bere neurririk txi-
kieneko burujabetasuna izozgailuan sar-
tzeakotan dago. Bapo!.

Gure eta bere? Herriari adar jotze naz-
kagarri bat dirudi autonomiak hozten uz-
tea, geroke geroak beroa kendu ondoren
limosnatxoren bat PSOEn esku mesede-
garrietatik hartzeko. Orain buru bezala,
ez dakigu zein Herri edo herrialderen ize-
nean, C.D. delakoa agertzen bada ere, ez
dirudi Donostiako elezio distriturik dipu-
tatu izateko meriturik egiten dabilenik.

Gure Prieto berriak, lehengoak baino
zuhurtasun gutxiago duela dirudi. Balite-
ke hurbillenenik Soriatik presentatzea.

Euskal Herrian izozgailugintzan dihar-
duten fabrikentzat hara hor Mugica jauna
salmenta ordezkaritza baterako errepre-
sentante bikaina!.

D. AMAITERMIN

GASTEIZ

BOST DETENTZIOEN INGURUAN

Kazetari batzuei "materia reserva-
da", "secreto sumarial" eta beste mila
aitzaki jartzen zaizkie informazioa e-
man nahi dutenean. Beste batzuei or-
dea, ateak zabalik uzten zaizkie, sumario
ak erabili behar badituzte ere, eta gau-
za guztiak nahastu nahi duten "nobe-
lak" egiteko; hori da, nahin zuzen, Alfre-
do Semprunek, beste hainbestetan beza-
la, hilaren 24ko "Arriba"n egin duen
Gasteizko bost gazteen detentzioei bu-
ruz.

Hor esaten denaren aurka agiri bat
atera dute gartzelatuak senditarrek. Ber-
tan esaten da Karlos GARAIA aldizkari-
rako dokumental bat egiten ari zela eta
ez beste ezer Gasteizko Diputazioa fil-
matzen; erreportajea aipatzen den pi-
soa ARABA FILMSena dela, eta orain
arte haurrentzako pelikula batzu eta

euskal arkitekturari buruzko beste ba-
tzu egin dituztela. Harrapatu dizkieten
argazkiak munduan zehar tortura nola
dagoen agertu nahi duen filma baten za-
tiak direla. Gartzelatuak, ez Komisarian
eta ezta Juzgaduan ere, ez dutela esan i-
nolako taldeetakoak direnik, eta dena
dela "delitu"ren bat egin badute, hori
kalifikatzea Epaitarako Hautategiei da-
gokiela. Bestalde, azaltzen dute harriga-
rria dela sumario baten barrenean dau-
den argazkiak, prentsan argitaratzea.

Hilaren 5ean harrapatu zuten Kar-
los Knör; handik bi egunera bere anaia
Fernando, Mikel Foronda, Bernardo
Kortazar eta Jesus Inazio Anda. Mikel
eta Karlos ez beste hirurak askatu ere
egin zituzten, baina Madrildik ordena
zetoerrelako edo berriro harrapatu eta o-
rain Nanclaresko gartzelan daude bostok.

HERNANI

KARLIN EPAITUA.— Gorago esan dugun bezala, bada Hernanin nahiko jende deniturik. Batzuek egun bat edo bi egun beharra izan dute, besteek berriz badaramazkite aste batzuk. Dena den, espetxea lehenagotik ezagutzen duen hernaniarrik ere bada. Hauetako bat hil honen 19an epaitua izan da Madrideko hauzitegi batetan; Carlos Santxiz hain zuzen, Karlin guretzat.

Donostiako hiru egunkarik isilik pasa nahi izan arren, jakin genuen, zenbait hernaniarrok, Karlin epaitua izango zela Urriaren 19an, eta Madrideruntz abiatu ginen epaiketaren berri bertatik jakin eta epaitua izan behar zuena animatzeko asmotan. Hernaniar mordoska ederra alkar-tu ginen han.

Fiskalak, hauziaren aurretik, 24 urte eskatzen bazizkion ere, hauzia hasi eta berehala 12 urtetara jetxi zuen bere eskakizuna. Karlin defendatzen zuen Ignazio Iruinek egin zuen lekuko. Ederki esan zituen esan behar zirenak eta berak esandako hitzak kontutan hartzen badituzte, legegizonaren defentsarekin batera, uste dugu Karlin laster izango dugula geure artean. Bestalde, urte batzuen zigorra gelditzen baldin bazaio ere, amnistiaturik izan behar luke.

Orain, azken erabakiaren zain gaude.

* * *

ZENBAIT DETENITU. Nonbait, mutil "txintxoak" izan gaitezela nahi du zenbaitek. Mugitzen ez garen gazte izan gaitezela nahi du zenbaitek. Isil eta geldirik egon gaitezela. Gu isil eta geldirik egonik ez bait dute arazorik.

Espainol Estatu "demokratiko" honek ez du Euskal Herriaren nortasuna onartu nahi. Espainol Estatu "demokratiko" honek ez du, Euskal Herriaren nortasunaren bila doan gizona, bakean uzten.

Argi eta garbi nabari da. Hernanin mugitzen den jendea astinduek ederrik hartzen ari da. Azken aste hauetan detenitu dituzte Hernanin 25bat gizon-emakume. Batzuk laster utzi dituzte, beste batzuk zigortu eta torturatuak izan dira.

Gure "adiskide" Oreja jauna, bitartean, giza-eskubideez mintzatzen ari zaigu ONU-n.

Euskara lantegietan

Euskara oraindik ez da jeiki plazara, ez dantzara, ez lantegira. Oraindik euskara ikastoletan, etxe barruan edo talde txikietan bizi da, baina bizi da, hori da garrantzitsua, eta batzuek bizi dadin nahi dute, eta hortan saiatzen dira.

Lantegietan ere euskara sartu egin behar dugu. Euskararen ofizialtasuna noizbait lortuko dugun ustetan gabiltzanok, bidea gertatzen joan behar dugu, eta bidea ibiliaz egiten den ezkerro, ibili egin behar.

Nola sar daiteke euskara lantegietara? Beste toki batzuetara bezala, lan eginaz, lan asko eginaz, alde batetik langile kontzientziatu batzuk badaude erreinbidikazioetan sartu beharko dute, hor dugu kasu LAB-en proposamendua. Eta lantegietan euskarazko klaseak ematea? Aspaldian ideia hau modan jarri zaigu, lantegiak esukalduntzeko bertan klaseak ematea alegia, nik langile bezala nire iritziz batzuk eman nahi nituzke, oso eztabaidagarriak noski.

— Lanean zortzi edo bederatzi ordu igaro ondoren — tallerrean zein bulegoan — edonork izaten du lantegitik irteteko gogo, beste ordu bat edo ordu terdi han igarotzeko gogo guttik izaten diren klaseetara joan.

— Batzuek planteatzen dute lantegian emanaz lantegiko ugazabei eska genezaiekela irakasleak ordaintzea, baina ugazabei uste dut berdin

izango zaiela lantegian ematen direnak ala beren langileak herrian hartzen dituzten klaseak ordaintzea.

Gure erreinbidikazioetan eskatu behar ditugunak hauk dira: LANTEGI barruan egiten diren iragarki, ohar, paper eta antzeko guztiak euskaraz egitea; telefonista euskalduna, itxaron gelan Zeruko Argia, Anaitasuna etbar. ez dadila falta, diru laguntza bat euskal kulturaren alde lan egiten dutenentzat, etbar., etbar... Klaseak ordea Herrian emango nituzke, herri guztietan, hain guztietan, eta langile batzordeetan propaganda egin, langile guztiegana hel dadila noiz eta non hasen diren euskarazko klaseak.

Bakoitzak bere herrian klaseak hartuz (kontutan hartu behar da lantegi askotara beste herrietatik etortzen dela jendea) lantegian dauden arazo espezifikoek gainera herrian dauden beste prolema batzuetaz apurtzen den monotonía apurtzera.

Alfabetatze aktibo eta kontzientziatzaileak egiten badigute herrietan, langile eta langile ez direnak gure Herriko zapalketaz jabetuko dira, eta lanean hasiko. Lantegiak, ikasketak, dendak, kaleak, dena eusukaldundu behar dugu Herri euskaldun bat nahi badugu, Euskal Herri bat nahi badugu.

Elizkizun Garestia

100.000 peztako multa bota zaio Jose Maria Iztueta Leunda, Urretxuko apaizari. Honela dio denuntziak:

"Que el día 27 del mes de septiembre pasado, en homilia pronunciada a las 11 horas en la Iglesia Parroquial de Villarreal de Urrechua, con motivo de la celebración de la Santa Misa en memoria de los miembros ejecutados de la organización terrorista E.T.A., Paredes Manotas y Otaegui Garmendia, vertió Vd. expresiones y conceptos que, dado el ambiente existente, contribuyeron a excitar en su grado a los asistentes, y, en consecuencia a provocar una grave alteración del orden público con su actuación, lo que originó, al término del acto religioso, una manifestación ilegal por las calles de esa localidad...

He acordado en uso de las facultades que me confieren los artículos 18 y 19 del expresado cuerpo legal modificado por Ley 36 de 2 de Julio de 1971, imponerle una multa de CIEN MIL pesetas, sin perjuicio de otras responsabilidades."

Informatzaile koxkorak dauzka dirudienaz Gipuzkoako Gobernadore zibila, Txiki eta Otaegiren aldeko mezatan inork ez bait zuen hitzaldirik egin. Elizkizuneari izandako guztiak dira horren lekuko. Baina halere Jose Maria Iztuetak frogatu egin behar sermoirik ez zuela egin. Dagoeneko 300 firma bilduak ditu.

Sermoirik egin ez duen apaizari sermoiatatik 100.000 peztako multa jarri baldin badio zenbatekoa ipini behar ote dio kontuak gaizki ekarri dizkionari?

Frantzian ere zakurrak hankutsik

EUSKALDUNAK ESPETXEAN ETA ATZERRIAN

Gerrari iheska jende askok pasa behar izan du sasi-muga. Karlista gerrateetan milaka pasatzen ziren bestaldera ihesi. Azkeneko gerratean 200.000 inguruk aldegin zuten hemendik, ahal zuten lekura.

1968. urteaz geroztik 2.000 inguru biziko dira hemendik aldeginik. Urtero 230-250 inguru, azken urteotan, batatz beste.

BIZITZA LATZA

Ipar Euskal Herrian bizi den euskalduna ez da atzerrian bizi, anaiartean bizi. Baina bere buruaren jabe ez den herria besteren mende dago eta Ipar Euskal Herria joaten dena Frantziako Estatuaren mende jartzen da.

Ipar Euskal Herrian ez da industria-rik, ez da lanik. Kanpotarrentzat polit eta bertakoentzat behartsu gorde nahi izan du Frantziak Euskal Herria. EHAS, HERRIAREN ALDE JAZAR eta MENDE-BERRI taldeek zabalduriko orri batetik dioenez "langabezia ezin jasanaz 10.000 daude gure eskualdean eta zontak heritik joanak direnak..."

"Orain artinoko lanbideak errekaratu dira hala nola itsasgintza, zapahtagintza, laborantza. Lanbideak ttipituz, lantegiak hesten dituzte. Xutik dauden lantegi haundiek ez dute nehor hartzen gehiago. Hitzemana ere ukatzen daukute".

Han jaiotakoentzat honelako egoera baldin bada, hemendik ihesegindakoentzat ez da bigunagoa izango. Pasaizoko lana eta segurantzirik gabekoa aurkitzen dute. Ipar Euskal Herrian ere frantsesa gailendu da eta hizkuntza hori ez jakiteak gorriak erakusten dizkie.

ere. Hego Euskal Herria baino atzeratuago dago abertzaletasunean.

Oso arrotz sentitzen da, beraz, errefuxiatua gehienetan. Eta horrek bere izaerari aldero haundiak jartzen dizkio.

FRANTZIAKO GOBERNUAREN JOKABIDEA

Frantziako Gobernuak, zentralista denez, ez du Euskal Herria bat ere maite. Are gutxiago Espainiako Estatutik hara joan den euskaldunak.

Orain 15 urte, 1961. urtean, hasi zen euskaldun errefuxiatuen aurka erasoka. Txillardegi, Madariaga eta abar Euskal Herri-rik kanpora bota zituen. Geroztik ere honelako erasoaldiak noiznahi egin ditu.

1976., berriz, oso nabarmen jokatu du. Galdu omen ziren bi poliziaren aitzak

kian 100 euskaldun baino gehiago atxilotu ditu. Hamaika Yeu uhartera eramantzen. Gerora Segoviatik aldegindako beste lau.

Orain bertan ere 6 euskaldun eramantzen ditu Yeu uhartera. Beste bi Baionako presondegian dauzka giltzapeturik. 35 gela gehiago antolaturik ditu Yeu uharte- badaczpada ere. 20 CRS zaintzen dute uharte- gau eta egun. Han bahiturik dituen euskaldunen atzetik ez dira geratzen eta hango bizilagunnen artean euskaldun haiek gaiztagin haundi eta giza-hiltzaile batzuk direla esanaz iharduten dute.

Yeu uharte- oraingoz hauek daude: Maria Asunción Arana, Cristina Guridi, Jose Beñaran, Lazaro Arandia, Roberto Etxeberria eta Pedro Jose Ereño.

ENBATA aldezkarria hauzitarra eramantzen du. Euzkadiko Gobernuari 40. urtea ospatzea galerazi egin dio. Etxe-miatze gogorrek egiten ditu noiznahi.

Egunen bi aldez polizi-etxera joan behar du errefuxiatu askok. Hilaren 30etik aurrera hiru bider.

LEGEAREN ALDETIK

"Errefuxiatu agiria" lortzea ez da bat ere erraza. Frantziaren jendetasuna eta kanpotarrak hartzeko duen bihotz ona askotan goraitatu ditu Poniak. Baina Poliziaren jokabide zurrak dantzan jartzen ditu errefuxiatuak. Frantzia bizitzeko agiria ez da goizetik gauera lortzen den zerbait. "Recépissé" deitu papertxo bat eman zaie haseran. Hiru hilabetetik behin poliziarengana joan behar da, beraz. Etxez aldatzen den bakoitzean 8 egun aurretik adierazi behar da. Errefuxiatu agiriak berak ere bost urtetarako bakarrik balio du.

Bestalde, "lan-agiririk" gabe, ez puntu ez seguru eta ez krisma geratzen dira.

Bizimodua erabat desberdina da: lagunarte gutxiak, ohitura desberdinetakoa, lotarako, lanerako, jolaserako eta abarretarako beste ordu batzuk...

Frantsesak, gainera, gutxiagotzat jotzen du espainola. Eta grina hori barruan dute oso abertzale ez diren euskaldunak

ESKUINDARRAK LIBRE

Eskuindarrek oker haundiak egin dituzte Ipar Euskal Herrian. Halere ez zaie ezer gertatzen. Bonbak lehertu izan dituzte. Tiroka jendea zauritu. Pertur bahitu. Haatik lasai dabilta nahi dutena eginaz.

Frantziak ez du Euskal Herriaren askatasunik nahi. Komunikabideetan errefuxiatuen aurka asko idazten da. Eta eskuindarren nabarmenkeria hoiei atek zabalik uzten dizkie. Euskal Herria zapaldu eta desegin arteko onik ez du.

Bestalde Espainiarekin harreman gozoak ditu gaurregun. Biei ondo egotea komeni zaie. "Liberté, Egalité, Fraternité" hitzak, hitz hutsak dira Frantzia: ez askatasunik, ez berdintasunik eta ez anaitasunik da Frantzia euskaldunentzat, behintzat.

Edozein zuzengabekeria eta basakeria libre da euskaldunok hondatzeko.

AURRERA BEGIRA

Nahiz eta Espainian demokrazia burges bat ezarri zenbait errefuxiatu ez da inoiz Hego Euzkadiratzituzko.

Carrero-ren heriotza leporatzen zaientzat atek itxirik izango dira.

Baita Segoviatik ihesegindakoentzat ere. Espainian Askatasun itxura apur bat denan gainera are eta estuago hartuko dituzte Frantziak errefuxiatuak. Diktadura basan joandakoak hobeto hartzeko arrazoiririk badu. Baina "askatasun" garaian ihesegindakoentzat ez du ondo hartzeko arrazoiririk izango. Gezurra badirudi ere Euskal Herriaren alde borrokarik nabarmenena egin dutenak izango dira eraso- tuenak eta zapalduenak.

Euskaldun guztion borroka bakarrik askatuko du Euskal Herria. Orduan ez da izango inor, ez atzerrian eta ez presonde- gietan.●

J. B.

LEGAZPIAKO GAU IKASTOLA

"Plazara, euskara, plazara, euskaldun irakasle eta ikasleok dantzara, plazara, dantzara geure herriaren geroa baikara..."

Abesti honen doinua ezpain artean darabilkigularik, Legazpiatik gatzokizue, euskal arloan, herria euskaratu eta alfabetatu dadin, darabagun bide jorraketa plazaratu nahirik.

Nahiko neketsua izan da Legazpiako gau ikastolak igo behar izan duen aldapa. Badirudi pixkanaka herri mailan egin diren lanek bere indarra izan dutela, jende multzo bat kezkatutik eta talde hauetan, bai euskalduntzeko bai alfabetatzeko sartu beharra dagoela adierazirik.

Aurtengo erantzuna halamoduzkoa izan da. Berrehun eta hirurogeita hamabosten bat ikasle du Legazpiako gau ikastolak, bederatzi taldeetan banaturik. Ehun eta berrogeita hamar dira bost taldeetan hasera-haseratik euskara ikasten hasten direnak. Hirurogeita bost iaz jorratutako bideetatik berriro abiatu nahi direnak. Hogeiko taldea hirurogarren aurteko lanean arituko dena. Eta azkenik, berrogeita bost, ttikitan amak eman zien urrezko altxorra landuaz, herrian eta jende aurrean. altxor garbi eta distiratsu izan dadin, alfabetatze mailan lan egingen dutenak. Talde bakoitza bere irakaslearekin, 8. etatik, 9.30. arte direla, Legazpiako La Salle ikastetxean, bilduko da.

Nork pentsatu zukeen, duela gutti, Legazpian gau ikastolak halako arrakasta izanen zukeenik? Gure he-

rrietan, bai Legazpian ere, orain arte egin diren ahalegin eta buruhausteak ez direla alferrikoak izan, nahiko garbi azaltzen zaigu gaurko egoera eta era honetako herri erantzunak aztertzean. Orain arte jasan ditugun egur eta bortxakeriek aurrrera bultzatu gaituzte. Gaur azaltzen dugun erako herri erantzunak pozez eta ilusioz betetzen gaituzte, eta oraindik, euskara zabalduaz, Euskal Herria euskaldun dezagun, norainoko lanetan ahalegindu behar dugun ikus arazi.

Herriko irakasleek geure buruak erabat gaiturik ikusten genituen, jendea izena ematen zihonan neurrian. Hala zela, eta herriko mugimenduhoni ahal zen erantzun jator, seriona eman nahirik hiru astetan egunero biltzea erabaki genuen, alde batetik euskal gramatika eta bestetik hizkuntz pedagogia aztertzeko asmotan. Horrela euskal ortografiari deklinabideari eta aditzari lotu gintzaizkion, bide berri batzu azaldu eta jorratu nahiaz. Pedagogi mailan, eta matrikula diruaz baliaturik, hizkuntza erakusteko tresna egokiak erabil ditzagun, filmina, proiektore bat eta lau magnetofoi erostea erabaki dugu.

Astelehenean, urriaren 18an, geure asmoak eta urterako ditugun helburuak plateaturik, bilera orokor bat izan dugu. Euskal Herria geure etxea izan dadin, euskal giro bat landu nahirik, zeuden ikatz erdi itzaliak berpiztu eta bero dezaaten, sutu nahiaz, Legazpiak bere gau ikastolari hasera eman dio.

JOXE JUANG. DE TXABARRI

Bergaran

DISTANTZI UNIBERTSITATE

AREN IKASTARO HASERA

Azaroaren 15ean, "Real Seminario" delakoan, hasera emango zaio Bergaran Distantzi Unibertsitatearen lehenengo ikastaroari. Aldez aurretik, hilaren 4ean, inagurazio ofizial eguna eratuko da. Egun beronetan, berrehun urte betetzen dira, hain zuzen, Bergarako Mintegia martxan jarri zela,

Jakina denez, Xabier Maria de Munibe Peñafloridako Kontearen asmoei jarraiki, "Real Sociedad Bascongada de Amigos del País" delakoa sortu zen 1764 urtean, eta hurren urtean elkarteko araudia erabaki. 1769 urtean Carlos III zenak jesuiten etxea izana ematen die, "Real y Patriótico Seminario" izenez. 1775, Juntak Bilbon biltzen dira Bergarako Mintegia indartu eta bultzarazi gurarik. Ondotik, 1776 urtean, azaroaren 5ean, lehen ikastaroari ofizialki ekiten zaio, ondoko etsamina eta guzti. Latin, historia, kronologia, frantses, fisika eta geografia izan ziren lehendabiziko ikasgaiak, eta irakaskintza jeneralari zegozkion gai hauez gainera, kimika, mineralogia eta metalurgia ere irakatsi ziren.

Bergarako Distantzi Unibertsitateko lehendakari den Jesus Arpal jaunak bigarren ehun urtehurten hau kontutan hartu nahi izan du inagurazio eguna hautatzean, bi fetxa hauk zein baino zein gogoangarriagoak direlakoan Bergarako Mintegiaren historian barrena.

Programa

Goizeko 10etan., agintarien sarrera hitzaldiaz hasera emango zaio eguneko programari. Ez da oraindik erabaki nor izango den hizlari. UNED-eko Zuzendaritzak edo hautatuko.

11etan., Bergarako Distantzi Unibertsitateko sekretari den Iñaki Albizuk atariko memoria delakoa eskainiko du.

Ondoren, bertako geografi irakasle den Iñigo Agirrek, ikastaroko lehen mintzaldia azalduko du, "La originalidad industrial del Deva" delako gaiaz.

Geroztik, Akademi Agintariak zein Bergarako Distantzi Unibertsitateko Patronato Nagusiko ordezkariak (Gipuzkoako Diputazioa, Gipuzkoako Aurrezki Kutxa Prointzuala, Donostiako Aurrezki Kutxa, Lan Kide Aurrezki, Bergarako Kultur Eragilea eta UNED) mintegiko instalapenak miatu eta ikustatuko dituzte.

Amaitzeko, azken berrehun urteotako hainbat material, tresna, oroigailu eta artxiboetako gauza bitxiak erakusketa bat agertaraziko da.

EUSKARA, ESKOLAK eta IKASTOLA

Urteen poderioan, egoera ere aldatzen ari da. Dударik gabe, asko aldatu da ikastolen egoera, 1960. inguruko hasera hartatik. Orduan, eta geroxeago ere erdi klandestino eta zeharo marjinal ziren ikastolak, egun legalizaturik edo legalizatze bidean daude. Handitu, ugaltu, zabaldu, berritu, aldatu... badirudi artizanotzatik industri moldera, amateurismotik profesionalismora pasatu direla. Hala ere, garai berriak problema berriak; eta berriak ez ezik zaharrak ere hor diraude.

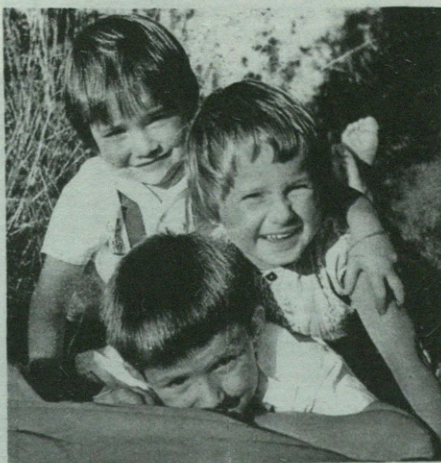
Aurtengo fenomeno berria dugu euskararen integrazioa, parziala, guztizkoa ez, eskola, ikastetxe, instituto eta horrelakoen. Orain arte zeharo bazterturik eduki duten horietxe dira orain zaletuen, kezkatien azaltzen direnak. Urte askotako atzerapena hain epe laburrean estali nahi! Dударik gabe, herriak behartu ditu hortara. Baina, guztia ezin esan!

Hala ere, gauzak ez dira, ez, hain xuri, hain urdin... Batzuen iritziz, euskara eskola estataletan sartuz laster ikastolak sobera izango ditugu. — Zertarako ikastolak? —, galdetzen dute, —eskola “nazionalen” ere euskara irakasten dute eta...—.

Denok dakigunez, ikastolaren eginkizuna, funtzioa, hori baino haundiagoa da. Gauza bat da, gainera, euskara irakastea eta beste bat euskaraz irakastea. Euskara irakasten dutela eta, ezin ditzakegu euskalduntzat har eskola estatalak. (Estatal, Nazional: bada diferentziaarik). Euskara asignatura bezala eman arren, eskola horiek lehen bezain kastellano, eta lehen bezain integratzaile iraungo dute.

Baina, ez da hori guztia. Ikastoletan gaitzazko ondo dakigu zer problema latz eta kezagarriekin topo egiten dugun euskararen irakats metodologia dela eta. Behin baino gehiagotan bildu gara uda honetan bertan, eta guzian kezka da prestaketa on baten premia, metodologia egoki baten beharra. Beldur gara ikastoletan, eta urte luzeetako esperientziaz, ez ote garen motz aurkitzen euskararen problematikari erantzuteko unean. Eta ikastoletan haurrak euskaldun dira OHO (EGB) ari ekin aurretik. Giro euskaldun horren barruan, normalki, haurrak erraz ikasten du euskara, nahiz eta gurasoak erdaldunak izan.

Eskola Estataletan, ordea, non aurki dezakegu horrelako giro euskaldun? Orain arte erdaldun, erdaltzale eta erdaltzale izan diren ikastetxe horiek euskalduntzen badagoke lanik. Euskara, gainera, bigarren hizkuntza bezala emango dute. Erdara, beraz, nagusi.

Maisuen prestaketari dagokionez, eskola estatalak motz, oso motz, geratzen dira. Alde batetik, gehienak erdaldunak dira, eta hor dabilten euskaldunak ez dira, sekulan, bere euskalduntasunaz nabarmendu. Dakigunez, orain, euskara irakastera jarri direnak, ez dute hortarako prestaketa berezirik, ez inongo agiririk, ez titulurik. Eta guztiok dakigu, hizkuntza bat jakitea ez dela aski hizkuntza hori inori irakasten hasteko. Bestalde, euskararen kasoan, euskararen ezagupidea bera ere dudagarri gerta daiteke.

Metodologia aldetik, berriz, ez dirudi gauzak ederrago direnik. Problema da, eta ez eskola estatalena bakarrik, metodo egokirik ez dagoela. “Euskalduntzen” metodoak ez dirudi haurrentzako aproposa. Badirudi ijende larriarentzat prestaketa dela. Besterik ez dugu ezagutzen, berriz. Eta baldin balego ere, irakasle horiek gai ote lirakeke metodo hori erabiltzeko eta haurrei euskara behar bezala irakasteko?

Nik baditut neure dudak, eta dudak ez ezik zerbait gehiago ere... Borondate onaren izenean, lehen ere, bat baino gehiago aritu zaigu azpijokoan, azpilanean. Dagoeneko, ikastola sobera dagoela esaten hasi direnek (eta ez da horixe kontu berria, orain urte batzuk kontu berdin samarrak entzuten genituen), zer intentzio duten garbi dago.

Beldur naiz, “Euskara” garai bateko “Grekara” eta atzoko “Politika edo Gimnasia” mailako ikaskai ez ote diguten bilaka eraziko. Haurrengan zaletasuna eta ezagupidea sortu beharrez, ez ote dieten nolabaiteko erdeinua, mexpretxua, nazka eta errabia ere sortuko.

Euskara emaneraztea izan da lehen urratsa, eta ONDO emaneraztea izango da

bigarren pausoa. Hortarako gai diren irakasleak eskatu behar dira, metodo egokiak, programa ondo prestatuak eta seriotasuna. Gurasoek eta herri osoak, ikastola ere tartetan delarik, kondizio horiek bete erazi behar dizkiete. Irakasleei Euskaltzaindiaren Agiria eskatu behar zaie, dugarik gabe.

Bestalde metodo on bat sortzen eta lantzen saiatu beharra dago, “Euskalduntzen” horren antzekoa edo bestelakoa. Metodologia eta prestaketaren aldetik ikastaro batzuk sortu beharko lirakeke, ikastolen laguntzarekin. Zeren, denok dugu interesa, euskararen irakaskintza horrek ondorio bikainik izan dezan.

Halare, ez zaigu ahazten hori adabaki bat dela; eta gu ezin gaitezke konforma adabakiz. Hortik elebitasunera badago biderik, eta guk lortu nahi duguna are gehiago da. Elebitasunaz asko mintzatu badira ere, gutxi praktikatu dute. Elebitasunaz asko mintzatu badira ere, gutxi praktikatzen dute. Ez dezatela pentsa gero, Euskarazko klaseak ifini dituztela eta elebitasuna lorturik dagokeenik. Nik ez dut inoi elebitasun hortan sinetsiko, harik eta euskara ikasi ez ezik, ikasteko lanabes, instrumentu bilaka ez dadin arte. Jakina hori amets eta engainu hutsa izango da, Euskara Eskola Normaleko programean derrigorrezko asignatura bezala ezar-

tzen ez den bitartean, Euskararen irakas-kuntz metodologia programa barruan lantzen ez den bitartean, eta zenbait gai inportante euskaraz ikasten ez den bitartean. Elebitasun jator bat ezartzekotan, irakasle golebidun bat beharko litzateke. Eta hori gaurkoz...

ETA IKASTOLAZ, ZER ?

Dudarik gabe, ikastolen eginkizuna nabarmen dago. Euskal Herriak irakas-kuntza euskaldun bat behar du. Behar horri ikastolak bakarrik erantzun diezaioke. Hori horrela, ikastolen jarraipenaz eta jarraitu beharrez eztabaidatzea alferriko lana da. Ikastolak badu eginkizun zehatza, eta problemarik badago, bai, baina bestelakorik. Problema da, hain zuzen, ikastolak baduela bere eginkizuna, baina, agian, ez duela betetzen behar hainbatean. Hara zer esab nahi den: ikastola ez dela behar litzatekeen bezain zabal eta orokorra.

Ikastolak asko zabaldu badira ere, minoritario gertatzen dira bai Euskal Herri mailan, bai beste maila tipigotan ere. Gipuzkoan ez ezik Goiherrin ere, eta Goiherrin bezala Donostian, Azpeitian, Eibarren, Zarautzen eta nonnahi. Lumero handiak erabiltzera ohiturik gaude, baina porzentaia gutxi, gutxiegi erabiltzen ditugu. Kopuruak asko handitu badira ere, porzentaiaz artean ikastolek minoritario diraute, nahiz eta bereien partea handiagotzen ari. SIADEKOK badu lan bat hon-taz, eta zai gaude Federezioak noiz argitaratuko ote duen.

Beste problema askoren artean, problema bat du Ikastolak nagusi (?) : diru problema, ekonomi problema, finantzia-zio problema. Problema horrekin sortu zen, mundu honetakoa izaki, eta problema honekin dirau. Eta problema, elur pilota bezala, gero eta handitzenago, gure eguneroko ezpata eta habe eta, maiz asko beste mila lazkarri bilakatu zaigu. Zorioneko dirua dela eta, maiz asko beste mila lan, eginkizun, betebeharrak eta problema ahazturik edo ahaztu xamarturik uzten ditugu. Bestalde, indar handiak erabili eta enplegatu ditugu zulo hori bete beharrez, eta motz, motzegi, ibili gara beste enplegatu arazo, arlo eta lanetan: herri lan, mentalizapen, hezketa, informaketa...

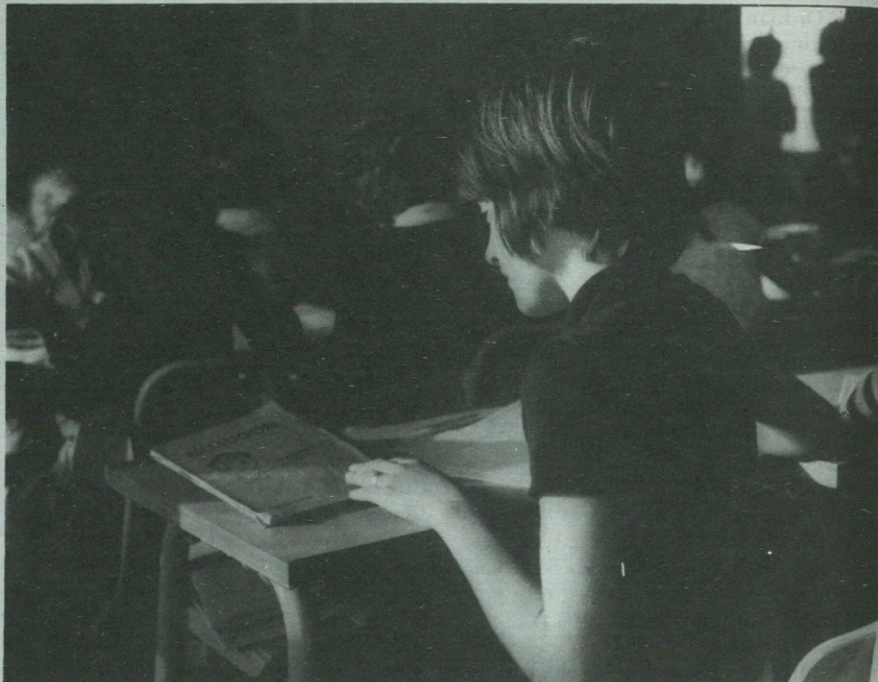
Lehen ere maiz entzun dugu, eta esan ere, behin baino gehiagotan esan dugu, ikastolak baduela *eskola pribatu, ghetto*, bilakatzeak arriskua. Batzuetan eta batzuetan hori egia gerta daiteke. Hala ere, guk nahi eta behar dugun ikastola *herritarra* eta herrikoa da. Herriarena eta herriarentzako izango dena. Herriar izanik, ordea, ezin minoritario segi. Ikastolak herri zabalaren partaidegoa lortu behar du. Horrela, ekonomi problema bera ere ez litzateke, agian, hain estu eta hain astu gertatuko.

Gure problema politikoa da, eta, nola ez?, problemaren soluzioa ere, nahi eta nahi ez, politikoa da. Gauzak ez dira, or-

dea, bapatean lortzen urraskia, pausoka baizik. Geure kasuan ere, komeni zaigu urrats batzuk markatzea, kontuan izanik bi frontetatik markatu behar ditugula. Estatu Eskolak eta Ikastolak, nolnahi ere, urrats mota eta urrats maila desberdinetan ibiliko dira, nahiz eta azkenean, gure estrategiaren arabera, bi biek konbergentzia batera jo.

Escola Estatalarentzat bi urrts bereiz ditzakegu:

1: Orain ematen hasi dena' Euskara bigarren hizkuntza bezala sartu .

2: Irakaskuntza elebiduna.

Bigarren urrats horrek, esan dugun bezala, Escola Normal elebiduna eskatzen du oinarrian, *testugintza bieleduna* eta, jakina, irakasle gozuz elebidun. Zaila izango da hau Madriletik bere hortan lortzea, beste aldaketa zabalagorik gabe. Oinarrian kondizio politikoak daude eta kondizio horik aldatu gabe ezina dirudi... Azken batean, beharrezko ikusten da Escola Estatalak Nazional, benetako Nazional, bilakatzea, irakaskuntzaren giltza eskura ahal izateko.

Ikastolen aldetik, berriz, beste pauso haur marka daitezke. Bat, lehena, batzuek dagoeneko aspaldi emana dute. Beste batzuk, ordea, oraindik hor dabilta.

1: Legalizapena eta Subenzio lorketa, hortarako Estatuak eta Ministerioak ifini arau eta baldintzak bete behar dira, eta itxedon...

2: Konzertua edo... (Ez nahas Konzerto Ekonomikoarekin): Estatuak edo... bere gain hartuko litzake infraegitura eta inmobiliario egitura. Subentzioak iraungo luke, eta, beharrezko litzatekeenez, autofinanziazioak segituko luke.

3: Ikastola HERRI ESKOLA: Udaltxeak, Diputazioak... izango dira ikastolaren kargudunak. Zenbait ikastolak, i-

kastola pribatu bezala, iraungo dute. Hortarako Irakaskuntzaren deserdirapen eta deszentralizapena beharko litzateke, eta hontarako, berriz, aldaketa politikoa.

Zenbat denbora beharko ote dugu horara iristeko? Erantzutea absurdo bat litzateke. Komeni zaiguna, eta beharrezko duguna, pausoak, urratsak, aldian aldi-koa markatzea, ondo markatzea. Azken helburuak ahaztu gabe, baina mementon mementokoa utzi gabe.

Eta ez bekigu ahaztu, gure problema larriena *mentalitate* problema dela. Herria

herri bezala, bere zabalean, oraindik ez da ikastolaren eginkizun bereziaz jabetu. Eta hori beharrezkoa dugu, baldin ikastolaren partaigoa herrian maioria izate nahi badugu. Bestela alferrik ari gara. Urteak pasahala, egia da asko ireki dela ikastola. Herriak gero eta mardulago erantzuten du. Baina, oraindik sektore handi, zabalak daude ikastolatik kanpo. Herri tipien problema ere hor dago. Euskaldunenak badira ere, beraiek dute eragozpenik handiena ikastolara integratzeko. Eta gure ikastola askotako euskara urria aberaste-ko, ez litzateke txarra herri tipi eta hau-zo euskaldun horietako jendearen emana.

Bai, dirua ere tartean dago, muga larriak ezarriz, baina mentalitate hersturak eta itxiturak ez dira makalago, dominante go baizik.

HERKIDE

* * *

Xaribariren 'balantzatxoa'

Duela zenbait urte ekin zion lanari Xaribari taldeak, urteotan guztiotan gora behera handiak iragan behar izan dituelarik, bai bere teatro molde eta ekintzetan, bai bere jendetza kopuruan. Heuren lehen obra, orain lau urte jarri zuten: "Batzar Nagusia". Bi urte beranduago "Txanogorritxo" deitu obra muntatu zuten. Behin behin gaztetxoentzat prestaturiko lanak izan ziren baina komilla arteko gaztetxoentzat beharko. Izan ere hain gazte ez baina zaharragoentzat egoki gertatu bait ziren. "Txanogorritxo"k une hartan arrakasta aparta sortuzuen eta itxurazko teatro bat jaiotzen ari zitzaigulakoan esperantzak ere etorri zitzaizkigun.

Urriaren 23an, Donostiako Santo Tomas Lizeoan jarri dute lehen aldiz "Balantzatxoa" deitu obra. Propagandaren arauera, haurrentzat zen hau ere. Eta hein handi batez hala zen eta gainera ikusi dugunez haurrak asko parte hartzen dute obran zehar. Halaz ere gure iduriko, obrak berak gai asko planteatzen du eta aski sakon eta konplejoak. Horrexegatik ez zaigu iruditzen gazteegi diren haurrentzat egoki denik edo-eta horien mailan jartzen denik. Noski hau nahiko subjektibo izan daiteke eta hori pedagogian dihardutenek esan beharko lukete. Egokiago letrizkioguke 12-14 urtetakoentzat bezala azaldu izan balitz.

Esate batetarako, "Madame disziplinaren zentzua haur ttiki batek jaso dezake baina nahiko zail gertatuko zaioke Dragoiarekin elkar-lotzea. Telebistaren ideia ere, berez ondo dagoen arren, esan daiteke egokiago dela piska bat zaharrago garenontzat.

Obra bi zatitan bana genezake. Lehena arruntagoa, errazagoa da. Ez du problema berezirik planteatzen. Bigarren zatia asko bihurtzen da konplejotasuna eta zailtasuna nagusitzen delarik.

Dena den ez gaitezela neurritz kanpora ari!

Obran zehar Pako Sagartzazu eta Karmelo Morenoren eskua, irudimena eta orijinaltasuna nabari dira eta oraindik asko geratzen baldin bada ere lantzeko, aldatzeko eta zilipurdikatzeko, urrats oso interesgarri bat aintzina erazi dutela uste dugu Xaribariko teatrogileez.

Obraren moldeaz okerreko daitekeen beste zerbait aipatzekotan, eszena zenbaiten gehiegizko luzamenduak nekatu egin dezakeela esanen genuke.

Taldekoek esan digutenez, lehen agerpen hau, estreno oso bezala baino, prueba bezala egin dute, haurrek zer nola jasotzen duten ikusteko. Horregatik bilera batzu egitekoak dira, obran egin beharreko diren edo-eta egin daitezkeen aldaketen egiteko.

Orohar, erabat biribildu gabeko obra baten aurrean gaude, bere baitan oso emaitza interesgarriak dakartzilari. Benetan, beren teatro berri baten bila, saiatuz ari dira.

Interesik dukeenak, aurki, azaroan lehenetan Donostiako Antzoki Zaharrean ikusi ahal izanen ditu. Ondoren, ikastolaz ikastola eta herriz herri saiatuko dira. Ea ikusleon harrera ona jasotzen duten! ●

ESTEPAN

Durangoko Tabiran

XI EUSKAL LIBURU ETA DISKO AZOKA

Urriaren 30etik azaroaren 1era arteko hiru egunotan eratuko da aurtien Durangoko XI Euskal Liburu eta Disko Azoka.

Merkatu Plazan

Eratu, Merkatu Plazan eratuko da, azkenengo bi urteetan bezalatsu. 1974ean eginahalak egin arren, azoka ez zen Andra Mariko Elizpean muntatu ahal izan, Bizkaiko Gobernariak ez baitzuten baime-nik eman, tokia ukatuz (eratzekoa "Información y Turismo" delakoak emana zuen) azokaren antolakuntza, besterik gabe, ezina gertatuko zelakoan.

Gerediaga Elkartek ez zuen, ordea, merkatu plaza "zikinaz" baliatzeko lotsarik izan, eta horra geroztik, nola, ustekabean, merkatu plaza lekuri aukerakoe-na suertatu den.

Aterpe zabalagoa den aldetik, merkatuak stand gehiago jartzeko posibilitatea eskaintzen du, argitaretxeek berek eskatu haina, lehenagoko murriztapenetan ihardun gabe. Bestalde, jendearentzat ere erosoagoa, eta baita...epelagoa ere.

Argitaretxe berriak

Iazko argitete guztiek jakinerazi dute, aurtien ere, parte hartzeko asmoa. Iazko- ez gainera beste bi ere izango dira.

Bata, duela hamabi urte egiteko ideia planteatu zuen Leopoldo Zugaza bera, garu egun editore lanei atxiki berria. Euskal pintatzaile ezagunen (Arteta, Zubiaurre etab.) kopiak azalduko ditu batipat, mar-goak, grabatuak eta beste.

Bestea, Donostiako "Bilintx" liburutegia, TXERTOIA, LUR zenaren fondoak, i-par aldeko liburu andana eta Euskal Herri-rik kanpora argitara eman ohi diren euskal gai buruzko aleak bilduko ditue-larik.

Katalogo Berria

Aurtengo beste nobedade berri bat, azokan agertaraziko diren liburu eta disko-en katalogoa izan daiteke.

Oker ez bagaude, 1973 urtean argitara eman zen azken katalogoa. Geroztik, Gerediaga Elkartea arras saiatu da Euskal Herriko liburu katalogo orokor bat argita-ra eman nahirik, baina asmo guztiek poto egin dute.

Argitaratzearen gastua bereganatuko duen enpresa bat bada, eta gerediagarrok lanerako prest ere bai, baina, gezu-rra dirudien arren, argitaretxeek berek ez dute espero zitekeen interesa agertu. Editorial handiek nork bere katalogoa badute, eta txikiekin elkarterik ez zaie kome-ni, itxura denez. Dena den, arazoa zera da, katalogo orokor bat egin.

Besterik ezean, Gerediagak azokako

katalogo soila egitea erabaki du, orokorra prestatzeko ideia hura mamitzen den artean. Hala ere, lerro hau idazten ari gare-larik (astebete lehenago), argitaretxe guz-tiek ez dute oraindik beren obren zerren-da bidali.

Jose Ignazio Alberdi lehendakariarekin mintzatu ginen hilaren 20an, eta prest ze-go-en laneko bi egun galdu eta material bi-la editorialez editorial iharduteko. Triste-a gero, atzetik ibili beharra.

Alberdik esan zigunez ere, Gerediaga Elkartea liberatu bat bilatu behar izango ote aztertzen ari da, harako liburu katalo-go orokorra egiteko. Baldin zerbait egin-go bada, agian hauxe izan daiteke irtenbi-de bakarra.

Sariak

Joan zen astean aurreratu bezala, azo-kan zehar "RiKardo Arregi" eta "Kiriki-ño" sariak jakinaraziko dira. Learreta, O-driozola eta Abasolo dira alfabetatze le-

hen mailako sariketa honetarako mahai-ko, eta Gereño, Knorr eta Aranberri kaze-tari sarikoak.

Horrez gainera, urtero legeez, Geredi-a-ga Sari Nagusia emango zaio euskaraz ze-in erdarazko libururik onenari, eta akze-sit bana espezialitate bakoitzeko.

Iaz kexak izan ziren argitaretxeen alde-tik, mahaikoek liburuak behar bezala e-paitzeko nahiko asti eta betarik izaten ote zuten. Erabaki ere erabaki zen, edito-rialek denboraz bidal zezatela sarigarri i-zan zitezkeen obren zerrenda. Hala egina dute iadanik... batzuek bakarrik.

Epai mahaikoak ere alde z aurretik izendaturik dira, nahiz eta beren izenak sariak eman arte ez azalduko.

XALBADOR

bertsolariari odola mintzo

Hain izen polit eta egokirik liburu gutxiri ezarriko zitzaion: *ODOLAREN MINTZOA*. Xalbador bertsolaria izan ere, gertatu izan zaionaz, bizi eta senti duenaz ihardun ohi da.

Bertso kantari ona da Xalbador. Edonork daki hori. Halere berak dioenez "batpatean kantatzen baino jartzen hobea omen da". Dena den, Bertso-Paper Sariketa guztietan lehen saria irabazi du azken honetan, behintzat.

Azaroaren 7an merezi eta zor zaion omenaldia egingo zaio Urepelen Xalbadorri. Besteak beste, liburuaren goraipuak egingo zaizkio egun horretan.

Bertsozko liburu honi hitz laxoan (prosan) egin dio sarrera. Bere euskaltzaletasunaren, bertsozaleatasunaren, bertso lanaren eta bizitzaren berri ematen digu bertson.

Hona Xalbadorren ahoz zenbait puntu:

HAURTZAROTIK EUSKALTZALE

Eskolan eta katitximan bateantsu abiatu nintzan. Denbora hartan, eskolan errient (maixtra) euskaldun bat zen. Izenaz ez naiz orroitzen. Harekin oraino bazoan hainbatean; behar orduan euskaraz mintzatzen baitzizaukun. Etzizautan hura hain arrotza iduritzen, eta erran dezaket laster ikasi nituela harekin ikasi beharrrak.

Katitxima, aldiz, serorek egiten zaukaten euskaraz. Han oraino hobeki zoan. Alabainan, nik eskolan abiatu artean, ez nuen behin ere frantses hitz bat entzun...

Eskola haundian, aldiz errient (maixtra) erdalduna ginuen, euskararen kontrakoa gainerat, bertze aunitzen gisa. Haurrak elgarrekin euskaraz mintzo hautean orduko, gaztigatzen gintuen; baina gainerakoan etzen batere jaun ertora baino garratzagoa.

Zergatik nintzan, beraz, katitximaratz gogotik joaiten eta eskolarat bortxaz? Nihaurek ere gero konprenditu nuen. Jaun ertoraren eta ene artean bazen gauza bat haren karguaren eta ene eginbidearen arteko korropiloa laxatzen zuena: hura zen gure hizkuntza maitea.

Eskola ere euskaraz egin balaukute, ikasi beharrrak errex ikasiko nituen nik ere...

Errientaren eta ene artean, aldiz, frantses hizkuntzak egiten zuen harresi bat ikaragarria. Etzen ez nuelakotz konpreditzen; bainan ez nuen deus ere egiten haren ikasteko. Ez nuen nahi ene burua frantsesez mintzo aditu; eta frantsesez mintzo zelakotz eta euskara hastio, nuen nik ere aldian gure errienta hastiatu.

BERTSOLARITZAREN HASERA

Lehen aldia zen nik pertsulariak entzuten nituela; bainan etziren nik amesten nituen haletariak; ez beti ere, nik nazkien kantuen egileen hainekoak. Harrapatua nintzan. Ez nituen dudarik gabe pertsularitzat hartu ere. Bertzenaz etzen pasatu zena pasatuko.

Tira ahala ari ziren, kasik aldiarik ezin hartuz, bainan ahal bezala; eta nik pentsatu nuen ene baitan:

"Horiek bezanbat nik ere egin nezeak-kek".

IXilduxe ziren batez, hor, kasik nihaurek nahi ez nuela, bota nituen bat leihotik barnerat. Denak eni beha jarri ziren, eta zakur batzu bezala oldartu zitzaizkintan. Etzitzaioten nonbait ongi joan gazte mukuzu bat heien artean sartzea.

Zerbait gaizki egin izan banu bezala, ihes egin nuen mendi alde.

Hori izan zen ene lehen pertsua. Hamasei urte nituen...

Beraz, ene lehen pertsua leihoaren kanpotik eman banuen ere, hortik laster hasi nintzan barneko alderat ere sartzen, bai eta pertsu gehiagoren emaiten...

Ostatuan pertsuka artzeko ohidura hura uste dut Gipuzkoako Zaldibitik hunat jin artzain batek ekarria zuela. Joxe Tolo-sa deitzen zen gizon hori...

Hamasei urtetarik eta hemeretzi artean pertsua frango kantatu nuen; lagun horiekin ere ba, bainan aunitzetan bakarrik...

Hemeretzi urte bete nituenean, bi gertakarik jo ninduten kasik egun berean: aita galdu nuen eta gerla hasi zen Frantzian.

Handik goiti ez nuen funtsik kantatu.

Gerla denborako egoera gogorrek kasik itzali zuen, nitan doi doa indartzen hasi su hura; etzen pertsu aro. Ez da dudarik kalte haundia egin ziola horrek ene pertsulari izaiteari. Edozein landarek ere ez du behar den uztarik emanen, hazi behar zuen sasoinan ekaitz pean egona bada.

LIBURUAREN EUSKARA

Liburu hontan ontsalaz euskara orokor bat edo euskara batua delakoa behar nuen erabili, bainan ez nuen hori ongi eginen.

Bertzalde, irakurle aunitzek ez ninduten hola baino hobeki konprendituko. Beraz, ene Baxenapartar euskaraz idatzi dut gehiena. ●

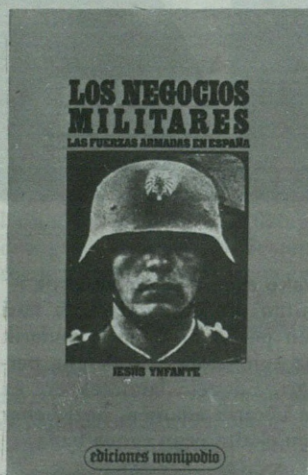
... ..

Ez dugu liburuaren iritzirik eman nahi izan. Hurrengo batean egingo dugu hori. Jendeak eskuetan duenean. Bienbitartean Urepelen Xalbadorren omenez egingo den egunean goza gaitezen Joxe Mari Aranaldek liburuari egingo dion aurkezpena entzunaz.

URRIA 31 - 7

LIBURUAK

Los negocios militares- Las fuerzas armadas en España, Jesús Ynfante. Ed. Monopodio. 132 orrialde, 36 franko.

Hilaren 16an, Biarritzko "Nafarroa" liburutegian, liburu honen agerpena izan zen, han pertsonalki Jesús Ynfante e zugutzekoahala izan genularik. I dazle gazte honek lan bat baino gehiago agertu dizkigu iadanik gogoan dugun ezagunena, "La prodigiosa aventura del Opus Dei-génesis y desarrollo de la Santa Mafia".

Azkena idatzi duen liburu honetan informazio ugari ematen digu Francoren harmadako gizonen negozioez; baita ere Espainiako militarrek historikoki duten mentalitateaz.

Gauza nabarmena da Harmadako buruzagiek INIKo entrepresetako kargu handienak berak dauzkatela eta beste entrepresa askotan ere gizon klabeak direla.

Liburu laburra baina fruitu haundiak eman ditzakeena. Azkenik militar demokrata batzuei

egindako enkuesta bat agertzen digu.

El Estatuto Vasco, José Manuel Castells. KRISLU. 127 orrialde.

Liburu honetan euskal estatutoaren aldeko gatazkaren historia agertzen digu Donostiako Deretxoko irakasle honek. Mende honen haserako estatutoaren aldeko mugimendua eta goi mailako politikoen iritzia ikusi ondoren, II Errepublikako Estatuotetaz mintzatu zaigu.

Azterketa garbia eta oso sistematikoa egingo digu. Irakurri ondoren edeteki jakingo dugu nor egon zen alde benetan eta nor azpiko joko politikoengatik, itxura hutsez zeren hauek egunetik egunera beren iritzia aldatuko bait zuten. Azkenik, Lizarrako estatuto osoa agertzen digu, dokumentu aberasgarri bezala. Euskal ezkerrean dau den guztiek irakurri beharko luke eta deritzat.

EL ESTATUTO VASCO

**JOSE MANUEL CASTELLS
HEMEN-1**

Eusko Lurra, Iñigo Agirre. ETOR. 304 orrialde, 4.300 pta.

Liburu mardula, prezioaren araberakoa.

Gramática Vasca, Padre José Zabala Arana. PP. Claretianos,

Plaza Corazón de María. Tfno. 661012. Tolosa.

Gramática Vasca, Antonio Ur-rustarazu, "Umandi". Kardaberraz bilduma. Librería Técnica de Difusión. Tolosa.

Lehenaren seigarren argitalpena eta bigarrenaren hirugarrena. Ez bata eta ez bestea ez dira berritu Euskaltzaindiak azkenaldian harturiko erabakien arauera. "Umandi"-renak sekulan erabili ez diren hitanoko forma berriak sartzen ditu.

Gipuzkoako Lehen Liburu azokan, Beltzaren "El nacionalismo vasco" liburuak irabazi du "Euskadi" saria, publikoaren erabakiz euskal gaiez ziharduena onenari eman ziona. TXERTOIA argitaldaria jaso du berriz "Zilarrezko Euskadi", urtean zehar argitaratze lan onenari zegokiona.

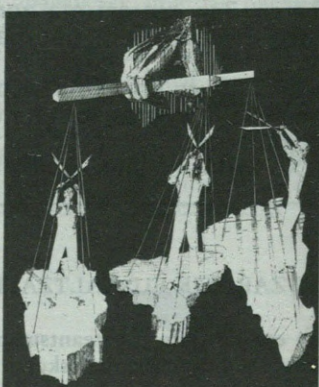
ALDIZKARIAK

Jaunaren Deia, 55-56, apirila-iraila. Beneditarrek, Lazkao. Urteko harpidetza: 300 pta. Xesualitateari eskainirik, lan hauek osatzen dutelarik: Gure aurrekoen seksu arazoa, J.M. Satrustegik; Gazteria eta seksualitatea, Felix Placer Ugartek; Sexualitatea, Pio XII. a eta Kontzilioa, Manolo Pagolak; Euskaldunen seksu-historirako: XVIII. gizaldian Iruiñeako gotzai baten ediktoa, J.M. Zunuznegik, eta ahar.

Gure Amara, 2. Irailekoa. Amarako Hauzo Elkartearen aldizkaria.

Euskaraz—hiru orrialde—eta erdaraz—hamalau—(gure Herriko errealtatearen ispilu honetan), aldizkari interesgarria hauzoko arazoan berri jakiteko.

JAIALDIK

Jaialdia BEASAINEN

Beasainen, urriaren 30ean, GALEUSCA: Gontzal Mendibil, Xeberri, Gorka Knör, Pantxoa eta Peio; Miró Casabella galegoa eta Joan Isaac katalandarra.

Ilunabarreko 8etan izanen da, eguraldi ona baldin bada Futbol Zelaian eta txarra bada "Arkupe"n.

Zauzko Zinema Pelotalekuan, urriaren 30eko gaueko 10etan, Pantxoa eta Peio, Hiba Rekondo, Mikel Laboa, Antton Valverde, Lurdes Iriondo eta Xabier Lete.

(Dirudienez, Pantxoa eta Peiok badute lanik egun horretan).

IHARDUNAK

Idiazabalen, azaroaren 2tik 7ra, Kultur Astea.

2an, Foruak eta Estatutoa, Patxi Zabaletak.

3an, Amnistia, Manu Barreneixek.

4ean, Euskal filmak: "Nortasuna", "Arrantzale" eta "Harluze".

5ean, Euskararen egoera Jon Urrujulegik.

Hitzaldi eta filma hauek iluntzeko 8,30etan ematen dira.

6an, gaueko 10etan, Urko eta Patxi Villamor kantarien saioa. Ondoren berbena, "Egan" taldearekin.

7an, ibilaldi neurtua, bazkaria, dantzariak eta "Egan"en saioa.

DISKOAK

KANTARIAK

KANTARIAK, Biarritzko San Martin elizako abesbatza. Paul Grenié zuzendari. **ELKAR**, Pannecau, 52. **BAYONA**. L.P.: 525 pta. Kasetak: 550 pta.

Elizako zenbait kantak (A. Madinaren Aita Gurea, e.a.) eta betiko beste batzuek osatzen dituzte disko eta kasete hauek.

ZINEA

Bilboko Sarriko Zine Klubak eraturik, azaroan astearteetan frantses zinea. Horren barrenean hilaren 2an, "Pickpocket", Robert Bresson-ena (1959). Ekonomik Fakultateko "Aula Magna"n, iluntzeko 7,30etan. Sarrera dohan. Hurrengo saioen berri ere emango dugu.

IKASTALDIAK

Hernaniko Harri-Burni Elkartean, euskarazko irakasleak sortzeko klaseak. Ikastaro honetan parte hartu nahi dutenek, eman bezate izena Elkartearen. Lehen mailako klaseak eratzen badira, jakin eraziko dugu.

ERAKUSKETAK

Erreterian, azaroaren 8tik 14-ra, Eskualdetako VI Fotografi Lehiaketaren erakusketa eta proiektaketa, Xenpelar aretoan. Urdaburu Mendigoizale Taldeak antolatzen du.

URDABURU MENDIGOIZALE TALDEK ERRETERIA

VI Concurso Fotográfico Regional
Federación Vasco Navarra de Montaña
Exposición y Proyección
Días: del 8 al 14 de noviembre
Horario: de 10 a 14 horas
Lugar: Erreteria, 52. B. 1.º planta
Entrada: libre
Organiza: Urdaburu Mendigoizale Taldea

CAJA LABORAL POPULAR
LAN KIDE AURREKIA

ETA BESTE

Durangon, urriaren 30 eta 31 eta azaroaren 1ean, **Euskal Liburu eta Diskoen XI Azoka**. Urteoro bezala, liburu eta diskoak ez ezik, iritziak, asmoak, e.a. saltzeko eta erosteko modua; lagun zaharrak eta berriak aurkitzeko aukera eta nahi ez denarekin topo egiteko bidea.

TA. ASKATASUNAREN ALDE

Kartelak eta eranskailuak. Herriaren azken espresio bide ugariena, dudarik gabe, fruitu berriak ematen jarraitzen da. Edozein bazterretan aurki daitezke hauek.

anaitasuna

euskal herriari,
informazioa
euskaraz.

SATORRA

LIBURUTEGIA

KONSTITUZIOKO PLAZAN, 9
DONOSTIA

haizpeko maitekariak

1

Ez naun mainontzi ez gaztanbera
jaio nindunan buruz aurrera
zer pena dudun jakin nahi badun
hator nirekin haizpera.

Ez ditun grina sorginak
ez ditun ez maite-minak
hoiek mintzat ere ez dizkinat
baina hitza hain hutsa izanik
nola eman aditzera
zer diren penak jotzen dutenak
arnasaren funtsa bera.

2

Tximista batek jo nindinan behin
suge zitalak maiz ziztatu nin
zezenak adar otsoak hagin
apoak golko bete higuin.

Negarrez maite ahal hintzen
hoiek ez ninate mintzen
baizik saminak arintzen
gizatzarra dun bihotza ehotzen
eta diona ematen min
hirindun-ahala malkoz oratuz
taupaka hor segitzen din.

3

Kaleak bete zango mugikor
dozenan zazpi ostiko doilor
bistaz antzeko baitira usnaz
igarri behar nor den nor.

Larrua dinare fina
barrua zornez egina
zornetik erne arima
ez eska nadin etzan hirekin
izuak ez nizan agor
hire sabalak hoielako bat
pentsatuz lezakela sor.

4

Bata legegin bia banka-jaun
mundua erdi-bana dazagun
hoien andreen maitasuna dun
nola golko bete ziraun.

Gizona gizonen mailu
beste zer jorik ez bailu
hori bai dela mingailu
ikusten ez den zernahi sinesten
fedea errezena dun
egun eta gau dakusagun hau
ezin sinestsiz hilko naun.

5

Kalerik kale anitz haur talde
hiria janzen alderik alde
ez dinat uste mundua hainbeste
maiteko nuken hoiek gabe.

Hain xarmagarri ttikitan
baina sarri ene baitan
zer ikara sortzen zaitan
biharko giza-jaleak azal
guri hoietan baitaude
ez otoi gaurko munstro hoiek atzo
haurrak ziren niri galde.

6

Hodeiek ihes tantaiaik dardar
trumoiak goitik jo din deihadar
multzoka gautzan hiritzar honek
noiznahi dezakela su har.

Biolentziaren mende
lur abere eta jende
menderik mende bagaude
hortarako utzi ahal genizkinan
zuhaitz buztan eta abar
ez egin negar errekek bihar
ur haina odol badakar.

ETXANO

7

Hala piztien nola gizonen
gorputz-arimek bost zentzu omen
bat falta dun hor aurrena bera
deitzen zaiona nazkamen.

Ikusiz batera oka
eginik hesteak bota
bagenitza hoien kontra
ez lituzken ez hain lasai beren
larrutzarretan egonen
nigatik bertan leher bitez denak
errementatu ondoren.

8

Garia ehotzen duen errotak
berdin arantze minezko otak
zer erru dinat haitzak behera
zauritzen banau korrontak.

Sentimendua dudaino
indartsuago ni baino
hala behar hiltzeraino
berriro egin nazan amari
ezin eskatu zionat
txarrago luken sortu banindu
zerri hoietariko bat.

9

Haizkora sartzen zaion haritzak
kolpeko ezpal bat galtzen din behintzat
hala nire hitzak mihi zati bat
zarrasten zidan bakoitzak.

Harri arrain nahiz abere
maite dinat hala fede
heriotza bera ere
baina gizona deritzan hori
jo behar etsai nausiztat
horrek ez bahu mintzen esaidan
zeintzuk diren beste gaitzak.

10

Azaldu natzain barrenez barren
gorde esanok golkoan arren
hara eguzkiak goizero zenbat
adore berri dakarren.

Dela odol naiz izerdi
munduak badin alderdi
ederrik bederen erdi
milaka aldiz ninteken berriz
jaio eta hil pozarren
hi bezalako hainbestetatik
bakar bat maitatzearren.

maitasuna

A. GABILONDO

1

Zor diot eta, maitasunari
jarri nai diot bertsuak,
beraren bidez sortua banaiz
ni mundura gurasuak;
maite nindun batek eragin
zidan lenengo pausuak,
gozotasunez berdin gabeak
dirade horren besuak.

2

Da egiazko maitetasuna
nik azaldu nai nukena,
jakiñagaitik behar bezela
egin ezin nezakena;
diru gorroto ta harrokeriak
sarri zapaltzen duena
ta ondo izateko bera naikoa
horrek ematen dit pena.

3

Maitasun gabe izatekotan
gizona sortzen da aula,
zentzun dun batek ezin ukatu
derrior behar degula;
arnasa dedan artean neri
etzait aztuko sekula,
nik ezagutzen ez zindudala
zuk zerbitzen ninduzula.

4

Berdin gabeko maitetasuna
nik darabilzkit buruan,
naigabe danak aztutzen dira
hau sentitzen dan orduan;
ez jakin batek ez du neurtzerik
berak zenbat on ein duan,
gizonagandik Jaunak berentzat
hau bera eskatu zuan.

5

Haurra altzuan dun ama bati
jarri zaitezte begira,
hain maite duan haura konpontzen
konturau gabe hari da;
batean muxu ematen dio,
bestean lepotik jira,
maitasunaren atal garbi bat
anai arrebak hori da

6

Benetan maite dan gurasoak
haurtxo bat datorrenian,
zer atsegiña sentitzen duten
bihotzaren barrenian;
ezin ulertu maitetasunik
sentitzen ez dan tokian
iai maitasuna zure doaiak
zein zoragarriak dian.

7

Maitasun horren azia aurak
darama bere barruan,
ta ingurukoak zorutzen ditu
ernetzen dagon orduan;
parre gozoaz aitortzen du
bera zeinik maite duan,
eta ordaina eman nai dio
zorra baleuka moduan.

8

Haurrak hazitzen diran orduan
mutil da neska egiten
maitasunaren beste atal bat
dute barruan sentitzen;
beharrezkoa nola dan hori
ez lotsatu azaldutzen,
baino gaztetxo ez zazu utzi
lokatza artean zikintzen.

9

Badaki, ez dezula nai entzun
zuek gu zaharron dearrik,
alare ez det nik nai ikusi
zuen tartean begarrik
erabiltzen baldin badezu
maitasun fiña ez dezutela
sinistu gero ez dazutela
diburzuian beharrik.

10

Gaur mingain askok honela dio
maite dezagun herria,
eta badauka maitetasunak
honetara bere tokia;
bihotz barrutik maitatu eta
zaindu bakoitzak beria.
baina hortarako ez dadukagu
zertan zapaldu bestia.

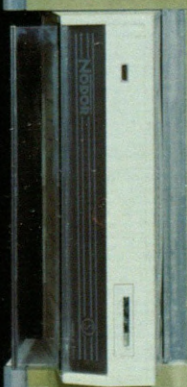
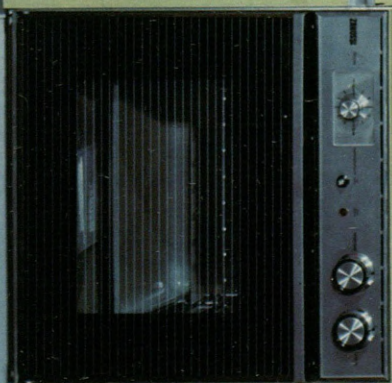
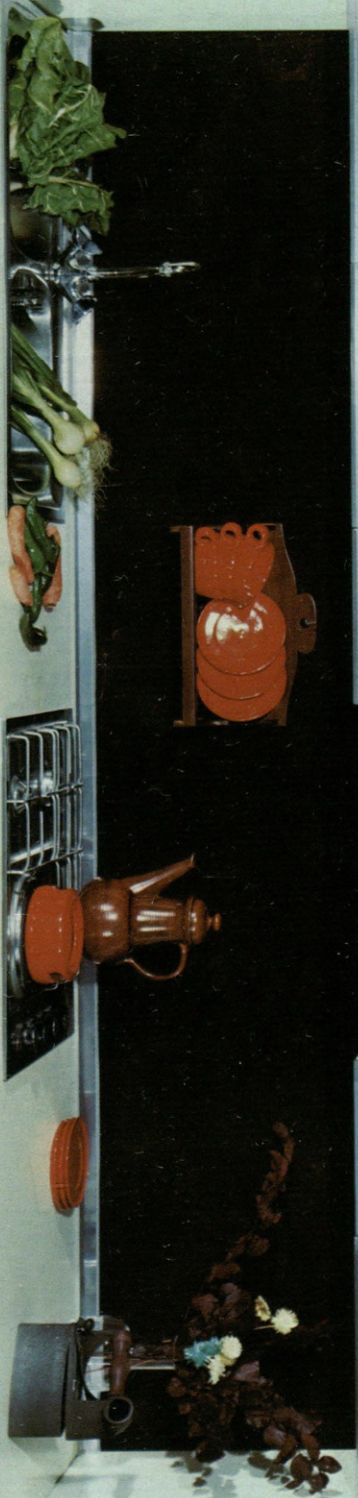
11

Maitasunean ez eman inoiz
gorrotuari lekuri,
hoiek ez dago inolaz ere
behar bezela lotzerik;
herrian bizi dan urkoaren
pentsakera neurtu barik,
agintzen duan agintariak
ez du maitatzen herririk.

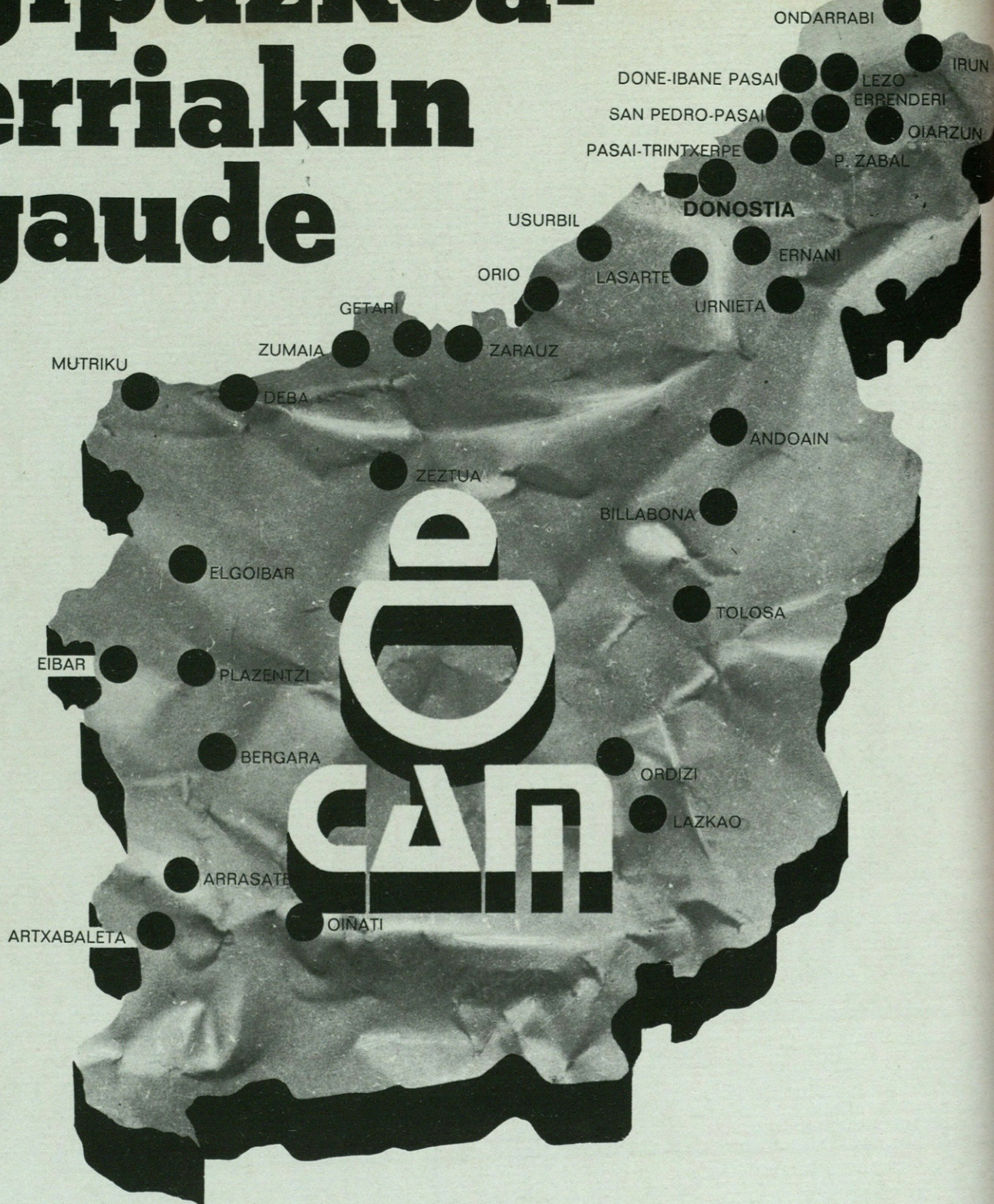
12

Bere ustetan egia dio
gauza hau idatzi dunak
gauza guztiak konpondu leizke
egiazko maitasunak;
inori gaitzik ez dio egiten
hain ditu ego bigunak,
harmarik gabe igaro leizke
mundu hontako egunak.

Yarby

gipuzkoa- erriakin gaude

Erria ondo baiño obeto ezagutzearren, edonun sakabanatuta, Donosti ta Gipuzko-lurralde zear, orain-
goz, 60 lantegi dauzkagu, aurki geitzeko asmotan.

Baiña guk, DONOSTI-AURREZKI-KUTXA'k, bertan izateaz gaiñera, erkide izan nai genuke, Gipuzko-
erriko diru-kezka, gizarte ta jakintza-arlo ta larri-aldietan lagun egiñaz. Bertako gizakiakin artu-emanak
izan eta auen buru-austek argitzen alegindu. 1879 garren urtean jaioak gaituzute ta ia 100 urteko bizi-
laguntza daramakigu.

Itxaro ba gudan!

Donosti-Aurrezki-Kutxa